

Promemoria

Klimat- och näringslivsdepartementet

Intäktsdelning från vindkraftsanläggningar
– Kompletterande promemoria till betänkandet
Värdet av vinden (SOU 2023:18)

KN2025/02059

November 2025

Promemorian huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås en ny lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar. Förslaget innebär att närboende till vindkraftsanläggningar ges rätt till ett belopp motsvarande en andel av de årliga intäkterna från en vindkraftsanläggning (vindkraftsersättning). Storleken på vindkraftsersättningen föreslås bero på avståndet till anläggningen.

Förslaget bygger på Incitamentsutredningens förslag i betänkandet Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18), men det har bearbetats och modifierats i vissa avseenden. Förslaget innebär att rätten till intäktsdelning ska omfatta närboende inom åtta vindkraftverkshöjder från ett vindkraftverk, till skillnad från det förslag om tio vindkraftverkshöjder som lämnades i betänkandet och som tidigare remitterats (SOU 2023:18, del 1, s. 40–43). Promemorian innehåller hänvisningar till Incitamentsutredningens förslag, men den kan läsas fristående från förslagen i betänkandet.

I betänkandet föreslogs bland annat även en möjlighet till inlösen av fastigheter i närheten av en vindkraftsanläggning samt en ersättning till lokalsamhället i form av ett finansieringsvillkor (SOU 2023:18, del 1, s. 55 och 71). Dessa förslag behandlas inte i promemorian.

Den nya lagen och lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehållsförteckning

1	Författningsförslag	5
1.1	Förslag till lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar	5
1.2	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	8
1.3	Förslag till förordning om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar	9
2	Ärendet.....	10
3	Intäktsdelning.....	11
3.1	En lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar införs.....	11
3.2	Lagen ska gälla i fråga om vindkraftsanläggningar som omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken	14
3.3	Verksamhetsutövare är skyldiga att betala vindkraftsersättning	15
3.4	Rätt till vindkraftsersättning	17
3.4.1	Ägare av bostadsbyggnader har rätt till vindkraftsersättning	17
3.4.2	En byggnadsägare ska till verksamhetsutövaren anmäla att bostadsbyggnaden omfattas av rätt till vindkraftsersättning	22
3.4.3	Undantag från rätten till vindkraftsersättning	24
3.5	Hur vindkraftsersättningen ska beräknas	24
3.5.1	Beräkning av ett vindkraftverks intäkter	24
3.5.2	Fastställande av andelens storlek	27
3.6	Betalning av vindkraftsersättning, skattefrihet	29
3.7	Rätten till vindkraftsersättning preskriberas efter tre år.....	32
3.8	Regleringen av ändamålen för tillhandahållande av uppgifter från fastighetsregistret är tillräcklig	33
3.9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	33
4	Konsekvenser.....	35
4.1	Problemet och vilken förändring som eftersträvas	35
4.2	Förslaget i korthet.....	36
4.3	Alternativ.....	36
4.4	Vilka som berörs av förslaget.....	37
4.5	Konsekvenser för samhället, klimatet och miljön	37
4.6	Konsekvenser för enskilda	38
4.6.1	Konsekvenser för närboende och närssamhället.....	38
4.6.2	Konsekvenser för övriga enskilda	40
4.7	Konsekvenser för vindkraftsbranschen.....	40
4.7.1	Konsekvenser för verksamhetsutövare	40
4.7.2	Konkurrensförhållanden	41
4.7.3	Särskild hänsyn till små företag.....	42

4.8	Konsekvenser för kommunerna.....	42
4.9	Konsekvenser för staten	43
4.9.1	Prövningsmyndigheter.....	43
4.9.2	Skatteverket	43
4.9.3	Kronofogdemyndigheten	43
4.9.4	De allmänna domstolarna	43
4.9.5	Övriga statliga myndigheter	44
4.10	Sverige och EU.....	44
4.11	Övriga konsekvenser	44
4.12	Utvärdering av förslagets konsekvenser.....	44
5	Författningskommentar.....	45
5.1	Förslaget till lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar	45
5.2	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	53
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)	54
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	57

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens syfte och omfattning

1 § Denna lag syftar till att ge ägare av bostadsbyggnader som ligger nära en vindkraftsanläggning rätt till ett belopp som motsvarar en andel av de årliga intäkterna från anläggningen (*vindkraftsersättning*).

2 § Lagen gäller i fråga om vindkraftsanläggningar som omfattas av ett tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

Ord och uttryck i lagen

3 § I denna lag avses med

1. *bostadsbyggnad*: en byggnad som helt eller delvis används för bostadsändamål,
2. *elområde*: det största geografiska område inom vilket marknadsaktörerna kan handla med el utan kapacitetstilldelning,
3. *intäktsår*: det kalenderår som en intäkt uppkommit,
4. *marknadstidsenhet*: en period för vilken marknadsvärdet av elpriset är fastställt,
5. *nettoelproduktion*: den producerade el som matas in i elnätet,
6. *verksamhetsutövare*: den fysiska eller juridiska person som driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska eller andra beslut om verksamheten eller anläggningen,
7. *vindkraftsanläggning*: en anläggning med
 - a) ett vindkraftverk, eller
 - b) två eller fler vindkraftverk som omfattas av samma tillstånd enligt miljöbalken eller som står tillsammans och drivs av samma verksamhetsutövare,
8. *vindkraftverkets höjd*: den högsta höjd över marken eller vattenytan vid medelvattenstånd som ett vindkraftverk har när ett av dess rotorblad står rakt upp.

Skyldighet att betala vindkraftsersättning

4 § Den som vid utgången av ett intäktsår är verksamhetsutövare för en vindkraftsanläggning ska betala vindkraftsersättning till en byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning enligt 5–7 §§.

Rätt till vindkraftsersättning

5 § Den som vid utgången av ett intäktsår äger en bostadsbyggnad har rätt till vindkraftsersättning om

1. avståndet mellan byggnaden och ett vindkraftverk i en vindkraftsanläggning motsvarar högst åtta gånger vindkraftverkets höjd, och

2. byggnaden fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen.

Om en bostadsbyggnad inte fanns eller var under uppförande vid tidpunkten som avses i första stycket 2 kan byggnadsägaren ha rätt till vindkraftsersättning om det finns särskilda skäl.

6 § Den som har rätt till vindkraftsersättning ska till verksamhetsutövaren efter ett intäktsår varje år skriftligen anmäla att bostadsbyggnaden omfattas av 5 §. Rätten till vindkraftsersättning för föregående intäktsår upphör om en sådan anmälan inte har gjorts vid utgången av januari året efter intäktsåret.

Om en anmälan har skickats med post eller gjorts på annat ändamålsenligt sätt, anses anmälan ha skett när detta gjordes.

7 § En byggnadsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning på den fastighet där bostadsbyggnaden ligger har inte rätt till vindkraftsersättning från den anläggningen för den byggnaden.

Hur vindkraftsersättningen ska beräknas

Beräkning av ett vindkraftverks intäkter

8 § Ett vindkraftverks intäkt utgörs av intäkten från hela vindkraftsanläggningen dividerat med antalet vindkraftverk i anläggningen.

Intäkterna från en vindkraftsanläggning ska uppskattas till ett schablonbelopp som ska motsvara marknadsvärdet av den el som produceras av anläggningen i det elområde där elen matas in.

Marknadsvärdet ska beräknas genom att anläggningens nettoelproduktion i megawattimmar per marknadstidsenhet multipliceras med intervallets fastställda elpris på dagenföremarknaden på elbörsen Nord Pool AS.

Fastställande av andelens storlek

9 § En byggnadsägares andel av intäkterna från ett vindkraftverk ska bestämmas med hänsyn till avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och den del av bostadsbyggnaden som är närmast vindkraftverket. Andelen ska uppgå

1. till 2,5 promille, om avståndet inte överstiger fem gånger vindkraftverkets höjd,

2. till 2,0 promille, om avståndet är längre än fem gånger men inte överstiger sex gånger vindkraftverkets höjd,

3. till 1,5 promille, om avståndet är längre än sex gånger men inte överstiger sju gånger vindkraftverkets höjd,

4. till 0,75 promille, om avståndet är längre än sju gånger men inte överstiger åtta gånger vindkraftverkets höjd.

Beräkning av vindkraftsersättning från två vindkraftverk

10 § En byggnadsägare har rätt till en andel från ytterligare ett vindkraftverk om bostadsbyggnaden ligger inom något av de avstånd som anges i 9 § 1–4 i förhållande till fler än ett vindkraftverk i en vindkraftsanläggning. Vindkraftsersättningen ska baseras på de två vindkraftverk som ger rätt till högst belopp.

Betalning av vindkraftsersättning

11 § Verksamhetsutövaren ska senast den 1 juli året efter ett intäktsår betala vindkraftsersättning för föregående intäktsår till byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning.

Verksamhetsutövaren ska för mottagaren redovisa hur beloppet har beräknats.

12 § En verksamhetsutövare är inte skyldig att för ett intäktsår betala mer än två procent av vindkraftsanläggningens intäkter till de byggnadsägare som har rätt till vindkraftsersättning.

Om det sammanlagda belopp som ska betalas till samtliga byggnadsägare överstiger två procent av vindkraftsanläggningens intäkter ska beloppet till varje byggnadsägare sättas ned proportionellt i förhållande till respektive byggnadsägars andel.

Första stycket gäller inte efter verksamhetsutövarens betalning enligt 11 §.

Preskription

13 § Rätten till vindkraftsersättning enligt denna lag upphör tre år efter den tidpunkt som anges i 11 § första stycket, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
 2. Lagen tillämpas inte i fråga om vindkraftsanläggningar som har fått tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att det i inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska införas en ny paragraf, 8 kap. 32 §, och närmast före 8 kap. 32 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Vindkraftsersättning

32 §

Vindkraftsersättning enligt lagen (2026:000) om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar är skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.3 Förslag till förordning om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar

Härigenom föreskrivs följande.

1 § I denna förordning finns bestämmelser som kompletterar lagen (2026:000) om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar.

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

2 § Ord och uttryck i denna förordning har samma betydelse som i lagen (2026:000) om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar.

3 § En anmälan enligt 6 § lagen (2026:000) om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar ska innehålla

1. byggnadsägarens namn och personnummer eller organisationsnummer,

2. bostadsbyggnadens adress,

3. kontaktuppgifter till byggnadsägaren,

4. uppgift om huruvida bostadsbyggnaden fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen, och

5. en uppskattning av avståndet mellan bostadsbyggnaden och det eller de två närmaste vindkraftverken i vindkraftsanläggningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

2 Ärendet

Regeringen beslutade den 7 april 2022 att ge en särskild utredare i uppgift att lämna förslag för att ge kommunerna stärkta incitament att medverka till utbyggd vindkraft och på system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av sådan utbyggnad (dir. 2022:27). Den 24 november 2022 fick utredningen tilläggsdirektiv (dir. 2022:135). Utredningen antog namnet Incitamentsutredningen.

Incitamentsutredningen överlämnade i april 2023 betänkandet Värdet av vinden – Kompensation, incitament, och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2023/03016).

I denna promemoria, som har utarbetats av Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet), behandlas Incitamentsutredningens förslag om intäktsdelning till närboende. Förslaget har bearbetats och modifierats i vissa avseenden. Med anledning av detta remitteras förslaget på nytt.

3 Intäktsdelning

3.1 En lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar införs

Förslag

Det ska införas en lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar. Lagen ska syfta till att ge ägare av bostadsbyggnader som ligger nära en vindkraftsanläggning rätt till vindkraftsersättning, det vill säga ett belopp som motsvarar en andel av de årliga intäkterna från anläggningen.

Skälen för förslaget

En fortsatt utbyggnad av vindkraft är viktig för Sveriges elproduktion

Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av ny fossilfri elproduktion. Vindkraften kan på kort sikt stå för majoriteten av denna utbyggnad och har därmed en viktig roll för att inte tappa takten med elektrifieringen och för att uppnå målet om nettonollutsläpp senast 2045.

Tillstånd till en vindkraftsetablering får i regel endast ges om kommunen tillstyrkt det. Sedan slutet av 2010-talet har såväl antalet som andelen projekt som kommuner tillstyrker minskat kraftigt. För att ha en tillräcklig andel fossilfri elproduktion behöver denna utveckling vändas.

Det finns generellt sett ett starkt stöd i befolkningen för elproduktion genom vindkraft, men motståndet kan vara stort lokalt. Skälen till det är främst att vindkraften påverkar omgivningen samt att den idag vanligtvis ger en mycket begränsad lokal nytta för närboende, närsamhälle och kommunen.

Vindkraftens påverkan på omgivningen

Utbyggnaden av vindkraft kan medföra olägenheter för närboende. Buller har bedömts vara den främsta orsaken till störningar för omgivningen. Ljud från vindkraftverk uppstår framför allt när rotorbladen passerar genom luften och uppfattas som ett svischande ljud. Ett annat problem för de närboende är de svepande skuggor som vindkraftverk kan ge upphov till. För närboende kan vindkraftverk också innebära en känsla av att verken tornar upp sig intill deras bostäder. Vindkraftverk har även hindersbelysning högst upp på verket som blinkar ihållande under natten. Belysningen kan uppfattas som störande av närboende när det är mörkt och är liksom skuggeffekter svåra att undvika (Naturvårdsverket, Vindkraftens påverkan på människors intressen, uppdaterad syntesrapport, rapport 7013, 2021, s. 24–26.) En vindkraftsetablering i närheten av en

fastighet kan även innebära att fastighetsvärdet går ned (SOU 2023:18, del 2, bilaga 11).

Vindkraftsverksamhet kan vara tillståndspliktig enligt miljöbalken. För att få ett tillstånd behöver inte all negativ påverkan undvikas, utan tillstånd ska ges om intrången kan accepteras bland annat sett till de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och vid en avvägning mellan olika intressen.

Vid miljöprövningen anses i regel påverkan vara acceptabel i relation till bostadshus om bullret från vindkraftverken mäter som högst 40 dBA utanför de närmast belägna husen. Ungefär 10 procent av en större population upplever sig dock vara mycket störda av vindkraftsbuller på den nivån (Naturvårdsverket, Vägledning om buller från vindkraftverk, 2020, s. 8). Även om 10 procent anses vara acceptabelt enligt WHO:s riktvärden för bullerstörning (Environmental noise guidelines for the European Region, World Health Organization 2018) så visar forskning att vindkraft upplevs som mer störande än till exempel vägtrafikbuller med motsvarande ljudnivå. Det kan bero på att vindkraft ofta uppförs i miljöer med lågt bakgrundsbuller, till exempel i ett skogsområde. Det kan även bero på att det repetitiva ljudet kan upplevas som mer störande än kontinuerligt ljud med samma frekvensinnehåll och genomsnittliga ljudnivå (Naturvårdsverket, Vindkraftens påverkan på människors intressen, uppdaterad syntesrapport, rapport 7013, 2021, s. 30).

Vindkraft ger en begränsad lokal nytta

Det är svårt att med säkerhet identifiera och värdera fördelarna med en vindkraftsetablering för en kommun och dess invånare. Markägarnas arrendeintäkter för att upplåta mark till vindkraft, i de fall markägarna bor i kommunen, kan sägas bidra till lokalsamhället. Kommunen kan också dra ekonomisk nytta av en vindkraftsetablering om kommunen äger marken där vindkraften planeras. Arrendeavgifterna kan vara betydande, i synnerhet för en mindre kommun. Antalet arbetstillfällen som erbjuds, särskilt lokala, är dock förhållandevis få och i huvudsak koncentrerade till byggnationsfasen (Aldieri m.fl., Wind Power and Job Creation, Sustainability 12 (1), 2020).

För dem som bor i vindkraftstäta delar av landet kan det framstå som orättvist att deras närmiljö exploateras för att producera el som behövs i en helt annan del av landet.

Den forskningssammanställning om incitament och kompensations-system som Incitamentsutredningen redovisar i betänkandet Värdet av vinden indikerar att kontanta ersättningar är den åtgärd som har störst effekt för att skapa acceptans hos närboende (SOU 2023:18, del 2, bilaga 5, s. 254). Omsorg om de närboende, och den lokala opinion som de närboende ofta är drivande i att skapa, är ett viktigt skäl till att många kommuner säger nej till etablering av ny vindkraft. Under det samråd som Incitamentsutredningen höll under arbetet med betänkandet framhöll flera kommunpolitiker, särskilt i södra Sverige, vikten av betydande ersättning till de närboende (SOU 2023:18, del 1, s. 39). Andra länder, bland annat Danmark och Tyskland, har infört olika typer av incitamentsmodeller som rättslig grund för ersättning vid etablering av vindkraftverk (SOU 2023:18, del 2, bilaga 6). I Sverige finns inte någon sådan reglering.

Intäktsdelning från vindkraftsanläggningar – vindkraftsersättning för närboende

För att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av vindkraft är det viktigt att vidta åtgärder för att stärka den lokala nyttan vid en vindkraftsetablering. Därigenom kan den lokala acceptansen för fortsatt utbyggnad öka.

Ett sätt att skapa lokal acceptans kan vara att införa ett system för intäktsdelning från vindkraftsanläggningar. Systemet bör gå ut på att närboende får ersättning som motsvarar en andel av intäkterna från anläggningen. Intäktsdelning kan på så sätt bidra till att skapa en positiv ansats med fokus på vindkraftens värdeskapande och möjliggör att värdet från vindkraften kan komma de närboende till del. Systemet skulle även kunna motverka eventuella negativa effekter på priset på fastigheter som ligger i närheten av vindkraftsanläggningar. Intäktsdelning kan förväntas bidra till att kommuner i större utsträckning än i dag tillstyrker att tillstånd ges till vindkraftsanläggningar.

Skyldigheten att dela intäkter bör regleras i lag. Alternativet till detta är att låta verksamhetsutövare för vindkraftsanläggningar och närboende komma överens om en rimlig ersättningsnivå och ingå överenskommelser om detta. Inget hindrar att överenskommelser av det slaget ingås i dag. För att systemet ska bli så enhetligt och effektivt som möjligt i landet bedöms det dock vara mer lämpligt att systemet med intäktsdelning regleras i lag. På så sätt undviks långdragna förhandlingar mellan vindkraftsbolag och närboende om rimliga ersättningsnivåer.

Syftet med lagen bör vara att förbättra förutsättningarna för att bygga ut landbaserad och kustnära vindkraft genom att skapa ökad lokal nytta. Däri ligger bland annat att skapa en smidigare process och undanröja de hinder som finns vid etableringen av vindkraft i dag. En förhandlingssituation mellan vindkraftsbolagen och de närboende om högre ersättningsnivåer än de som framgår av den föreslagna lagen riskerar att fördröja processen för etablering av vindkraftsanläggningen. Förhandlingsmomentet skulle motverka syftet med lagen. Det bedöms därför inte vara lämpligt att byggnadsägare och verksamhetsutövare förhandlar om högre ersättningsnivåer än de som framgår av lagen. Man bör dock kunna utgå från att parterna följer de föreslagna ersättningsnivåerna och det bedöms därför inte finnas något behov av ytterligare reglering.

Ersättning på utomobligatorisk grund

Den föreslagna lagen avser en ersättningsrätt mellan enskilda på utomobligatorisk grund, det vill säga där det inte finns något avtal som reglerar parternas mellanhavanden. En sådan reglering förekommer främst på skadeståndsrättens område. Systemet med intäktsdelning bör dock inte betraktas som något skadestånd, utan det är i stället av unikt slag inom ersättningsrätten (så kallad *sui generis*). Systemet har inte någon direkt förebild i näraliggande lagstiftning.

Frågan är emellertid inte helt ny. I betänkandet Minerallagen, markägarna och miljön föreslogs en utomkontraktuell ersättning utan koppling till skada för fastighetsägare vars mark tagits i anspråk för bearbetningskoncession (SOU 2000:89, s. 253–256). Enligt förslaget skulle ersättningen betalas årligen oavsett om någon ekonomisk skada uppstått eller inte. I förarbetena till minerallagen tog regeringen ställning

mot en sådan ersättningsmodell, utan koppling till skada. Regeringen konstaterade att en sådan konstruktion saknade motsvarighet i annan näraliggande lagstiftning (prop. 2004/05:40 s. 56–57).

När det gäller vindkraftsersättning kommer dock verksamheten inte att bedrivas på den ersättningsberättigades fastighet. Det är således fråga om ett annat förhållande än det som diskuterades i förarbetena till minerallagen. Även om ersättningsmodellen är unik i sitt slag är den inte främmande i den svenska lagstiftningen. En utomobligatorisk ersättningsrätt förekommer till exempel även på upphovsrättens område, genom den så kallade följerrätten enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Följerrätten gör det möjligt för konstnärer och deras arvingar att få ersättning vid vidareförsäljning av deras verk, exempelvis via auktioner.

Den modell som nu förordas, på utomobligatorisk grund, bedöms vara ett viktigt instrument för att skapa lokal acceptans och bidra till att kommuninvånare blir mer positivt inställda till vindkraft. Förslaget har betydelse för att öka takten i utbyggnaden av vindkraft och för att Sverige ska kunna uppnå målet om nettonollutsläpp senast 2045. Det bedöms därför finnas tillräckliga skäl för att införa den föreslagna ersättningsmodellen.

Vindkraftsersättningens förhållande till skadestånd

På miljörättens område finns i 32 kap. miljöbalken bestämmelser om skadestånd för miljöskada som kan vara tillämpliga i fråga om en vindkraftsparks påverkan på en intilliggande fastighet. Skadestånd kan lämnas för skada som en verksamhet på en fastighet har orsakat i sin omgivning. Skadan ska ha orsakats av en störning som exempelvis buller eller annan liknande störning. Skadestånd kan bli aktuellt med anledning av ljudemissioner och andra störningar som sänker fastighetsvärdet. Huruvida vindkraftsersättningen kan komma att beaktas vid en skadeståndsrättslig bedömning är en fråga för domstolarna att i det enskilda fallet ta ställning till.

Det kan inte uteslutas att vindkraftsersättning kan komma att påverka den ersättning en närboende kan ha rätt till även i andra fall, exempelvis med stöd av ledningsrättslagen (1973:1144) eller expropriationslagen (1972:719).

3.2 Lagen ska gälla i fråga om vindkraftsanläggningar som omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken

Förslag

Lagen ska gälla i fråga om vindkraftsanläggningar som omfattas av ett tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

Skälen för förslaget

För att driva vindkraftsverksamhet kan det krävas en anmälan eller ett tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken. Om verksamheten är tillståndspliktig gäller dessutom att kommunen ska ha tillstyrkt att tillstånd ges enligt 16 kap. 4 § första stycket miljöbalken. En kommunal tillstyrkan krävs även för vindkraftsverksamheter för vilka verksamhetsutövaren har ansökt om ett frivilligt tillstånd eller förelagts att ansöka om ett tillstånd av tillsynsmyndigheten.

I Incitamentsutredningens betänkande föreslås att skyldigheten att dela intäkterna ska vara kopplad till höjden på vindkraftverket. Enligt betänkandets förslag ska vindkraftverk vars totalhöjd är högre än 120 meter omfattas av lagen. Som motiv till detta anges att avgränsningen gjorts delvis med ledning av vilka verk som är tillståndspliktiga enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken (SOU 2023:18, del 1, s. 171 och del 2, s. 199). Eftersom enstaka vindkraftverk om 120 meter inte alltid är tillståndspliktiga enligt 9 kap. miljöbalken bedöms det vara mer lämpligt att skyldigheten att dela intäkter i stället kopplas till tillståndet enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

Rätten till vindkraftsersättning bör begränsas till verksamheter som omfattas av kravet på kommunal tillstyrkan. Anmälningspliktiga verksamheter kräver inte kommunal tillstyrkan och bör därför inte omfattas, såvida verksamhetsutövaren för en sådan anläggning inte har ansökt om ett frivilligt tillstånd eller förelagts att ansöka om tillstånd av tillsynsmyndigheten.

Det finns också vissa möjligheter för regeringen att enligt 17 kap. miljöbalken tillåta en anläggning för vindkraft som kommunen inte har tillstyrkt. Som den föreslagna regleringen är utformad kommer den även att omfatta verksamheter som har fått tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken efter regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. Motivet till detta är att närboende till en vindkraftsanläggning som regeringen har tillåtit inte ska missgynnas i förhållande till närboende till andra vindkraftsanläggningar som har fått tillstånd.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med betänkandets förslag.

3.3 Verksamhetsutövare är skyldiga att betala vindkraftsersättning

Förslag

Den som vid utgången av ett intäktsår är verksamhetsutövare för en vindkraftsanläggning ska betala vindkraftsersättning till en byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning.

Skälen för förslaget

Enligt Incitamentsutredningens förslag ska skyldigheten att dela intäkter gälla för tillståndshavaren. Med tillståndshavare avses den som innehar tillstånd enligt miljöbalken för det vindkraftverk eller den vindkraftspark

som avses (SOU 2023:18, del 1 s. 52, 146 och 200). Inom miljörätten används vanligen begreppet verksamhetsutövare avseende den som driver eller innehar en verksamhet. Det finns ingen heltäckande definition av begreppet i miljöbalken. Vad som avses med verksamhetsutövare har överlämnats till rättspraxis att avgöra. Den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta en åtgärd har i praxis ansetts vara verksamhetsutövare, se bland annat Koncessionsnämndens avgörande B 15/95, MÖD 2005:64 och Bengtsson m.fl. Miljöbalken, kommentaren till 9 kap. 1 § miljöbalken.

Det bedöms lämpligt att det är samma rättssubjekt som får tillståndet enligt miljöbalken som är skyldig att dela sina intäkter enligt den föreslagna lagen. Det bör därför vara verksamhetsutövaren som ska vara skyldig dela intäkterna från den anläggning som tillståndet avser. Det kan antas att tillståndshavaren och verksamhetsutövaren i de flesta fall kommer att vara samma rättssubjekt, men det kan inte uteslutas att ett bolag har organiserat sin verksamhet på ett sådant sätt att någon annan än tillståndshavaren bedöms vara verksamhetsutövare. Därför är det lämpligt att använda uttrycket verksamhetsutövare.

En verksamhet kan överlåtas. Utan någon särskild reglering torde överlåtarens vara betalningsskyldig fram till överlåtelsen och förvärvaren för tiden därefter. För att göra regleringen så enkel som möjligt, både för verksamhetsutövare och närboende, bör det klargöras vid vilken tidpunkt som betalningsskyldigheten uppkommer. I avsnitt 3.6 föreslås att andelen av intäkterna ska betalas senast den 1 juli året efter intäktsåret. Med intäktsår avses det kalenderår som en intäkt uppkommit. Eftersom betalningen ska göras senast vid ett specifikt datum året efter intäktsåret bedöms det vara enklare för både verksamhetsutövare och de närboende att vindkraftsersättningen betalas av den som vid utgången av intäktsåret är verksamhetsutövare. Hur vindkraftsersättningen till byggnadsägare ska hanteras ekonomiskt om olika verksamhetsutövare förekommit under året är en fråga för verksamhetsutövarna och bör inte påverka betalningsskyldigheten.

Frågan är sedan vid vilken tidpunkt skyldigheten för verksamhetsutövaren att betala vindkraftsersättning ska inträda. Alternativen är framför allt att räkna från den tidpunkt då anläggningen börjat producera el, inklusive eventuell provdrift, eller den tidpunkt då vindkraftsanläggningen har tagits i kommersiell drift. Det finns för- och nackdelar med båda alternativen. Under provdriften kan vindkraftverken testas, för att senare bli stående under en kortare eller längre period till dess eventuella problem har lösts och anläggningen åter kan tas i drift. Om startpunkten skulle vara när anläggningen har börjat producera el är risken att en verksamhetsutövare för en anläggning som endast har producerat en begränsad mängd el, och inte haft särskilt stora intäkter, trots detta måste ta sig tid att räkna ut vindkraftsersättning till närboende året därpå. Det kan handla om väldigt små belopp som ska betalas till de närboende. Fördelen är dock att det blir tydligt för de närboende under vilken tid vindkraftsersättning ska beräknas, nämligen när anläggningen har satts igång och börjat producera el. En närboende som upplever sig störd av anläggningen kommer sannolikt att göra det oavsett om det är fråga om provdrift eller inte.

Det är av stor vikt att systemet med intäktsdelning upplevs som rättvist och transparent. Mot bakgrund av detta bedöms det vara mest lämpligt att verksamhetsutövaren åläggs att betala vindkraftsersättning baserat på de intäkter som anläggningens elproduktion gett från den tidpunkt då anläggningen har tagits i drift och börjat producera el, inklusive provdrift.

3.4 Rätt till vindkraftsersättning

3.4.1 Ägare av bostadsbyggnader har rätt till vindkraftsersättning

Förslag

Den som vid utgången av ett intäktsår äger en bostadsbyggnad ska ha rätt till vindkraftsersättning om

1. avståndet mellan byggnaden och ett vindkraftverk i en vindkraftsanläggning motsvarar högst åtta gånger vindkraftverkets höjd, och
2. byggnaden fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen.

Om en bostadsbyggnad inte fanns eller var under uppförande vid tidpunkten som avses i första stycket 2 kan byggnadsägaren ha rätt till vindkraftsersättning om det finns särskilda skäl.

Skälen för förslaget

Den som vid utgången av ett intäktsår äger en bostadsbyggnad ska ha rätt till vindkraftsersättning

Enligt Incitamentsutredningens förslag ska rätten till vindkraftsersättning kopplas till hur byggnaden är indelad enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152). För att ha rätt till vindkraftsersättning ska byggnaden vara indelad som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (SOU 2023:18, del 1, s. 52 och 174).

Under beredningen av betänkandets förslag har det visat sig att det finns vissa svårigheter med att använda indelningen enligt fastighetstaxeringslagen som utgångspunkt för vilka som bör ha rätt till vindkraftsersättning. Det kan vara så att en byggnad inte har hunnit taxeras än eller att den inte har taxerats eller registrerats korrekt. Bostadsbyggnader på ofri grund bör också omfattas av rätten till vindkraftsersättning. Information om byggnader på ofri grund hos Skatteverket bygger på uppgifter från byggnadsägarna. Det kan därför finnas byggnader på ofri grund som inte återfinns i fastighetsregistret. Det sagda innebär att om rätten till vindkraftsersättning skulle kopplas enbart till hur byggnaden är indelad enligt fastighetstaxeringslagen skulle ägare av bostadsbyggnader som ligger nära vindkraftsanläggningar, men som på grund av att deras byggnader inte är taxerade eller inte har hunnit taxeras än eller av

någon annan anledning inte har registrerats korrekt i fastighetstaxerings- eller fastighetsregistret, inte ha rätt till vindkraftsersättning. För att byggnadsägare inte ska gå miste om vindkraftsersättning bedöms det vara lämpligt att rätten till ersättning i stället kopplas till den faktiska användningen av byggnaden.

För att en byggnadsägare ska ha rätt till vindkraftsersättning bör byggnaden utgöra en bostadsbyggnad. Byggnaden bör därför helt eller delvis användas för bostadsändamål. Ett alternativ till att utgå från den faktiska användningen av byggnaden är att utgå från hur den är inrättad. Eftersom syftet med regleringen främst är att ge ersättning till de som bor i området bör den faktiska användningen dock vara styrande. Det bör därför krävas att byggnaden används för bostadsändamål för att ägaren ska ha rätt till vindkraftsersättning.

Uppgifter i fastighetsregistret kan tjäna som viss ledning för verksamhetsutövaren i fråga om vilka byggnader som utgör bostadsbyggnader. Om en byggnad vid fastighetstaxeringen är indelad som småhus eller ägarlägenhet är den inrättad till bostad och kan också användas för det ändamålet. Även byggnader som är indelade som hyreshus kan i vissa fall vara inrättade till bostad och användas för sådant ändamål. Uppgifter som framgår av fastighetsregistret kan därför utgöra viss ledning för verksamhetsutövaren när denne ska avgränsa kretsen av ersättningsberättigade.

Bostadsbyggnader som utgör fritidsbostäder bör omfattas av rätten till vindkraftsersättning. Byggnader av mycket enkel karaktär för helt tillfällig övernattning, som exempelvis baracker i anslutning till byggarbetsplatser eller bodar och kojor som endast används i samband med jakt eller fiske m.m., bör inte omfattas av rätten till vindkraftsersättning.

Den avgränsning som föreslås innebär att exempelvis byggnader som används som kontor, butik, hotell eller restaurang inte omfattas. Byggnader som används för jord- eller skogsbruk omfattas inte heller av rätten till vindkraftsersättning. Ett hyreshus som delvis används för bostadsändamål omfattas dock av rätten till vindkraftsersättning, liksom bostadsbyggnader som är belägna på fastigheter där jord- eller skogsbruk bedrivs. Det har övervägts om andra byggnader än bostadsbyggnader bör ge rätt till ersättning. Syftet med regleringen är dock att ge ersättning till närboende eller dem som äger en bostadsbyggnad i området och därför får begränsningen till bostadsbyggnader anses vara motiverad.

För att förenkla vid tillämpningen av regelverket bör den som är ägare vid utgången av ett intäktsår ha rätt till en andel av intäkterna för hela intäktsåret. Om byggnaden har överlåtits under intäktsåret kan köparen och säljaren reglera sinsemellan vad som ska gälla avseende fördelning av vindkraftsersättning. Detta påverkar dock inte vem verksamhetsutövaren enligt lagen ska betala till.

Rätten till vindkraftsersättning ska bero på avståndet mellan byggnaden och vindkraftsanläggningen

Enligt Incitamentsutredningens förslag ska vindkraftsersättning betalas till ägare av bostadsbyggnader om byggnaden ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än tio gånger verkets totalhöjd (SOU 2023:18, del 1, s. 40–43). I betänkandet anges att totalhöjden på

moderna vindkraftverk är runt 250 meter, vilket innebär att ersättning enligt betänkandets förslag ska betalas till byggnadsägare inom 2,5 km från ett sådant vindkraftverk (SOU 2023:18, del 1, s. 42).

Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning om riktvärden för buller från vindkraftverk. I vägledningen anges vilka riktvärden som inte bör överskridas vid bostäder samt frilufts- och rekreationsområden. Vid bostäder gäller att en nivå om 40 dBA inte bör överskridas och för frilufts- och rekreationsområden bör 35 dBA inte överskridas (Naturvårdsverkets rapport, Vägledning om buller från vindkraftverk, den 1 december 2020, s. 11). I betänkandet anges att redan åtta gånger totalhöjden är en gräns som med viss marginal hamnar utanför den gräns där bullret uppgår till 35 dBA (SOU 2023:18, del 1, s. 42). Bortom åtta gånger verkets totalhöjd bör vindkraftverken bara kunna höras undantagsvis och då endast svagt. Bortom tio gånger totalhöjden förväntas vindkraftverken i princip inte höras alls. Det bör framhållas att det inte är ovanligt att moderna vindkraftverk uppgår till ca 300 meter. Då skulle byggnadsägare inom tre kilometer från anläggningen omfattas av rätt till vindkraftsersättning. Ett avstånd om tre kilometer är, ur störningssynpunkt, ett relativt långt avstånd.

Ju längre avstånd från vindkraftsanläggningen som berättigar till vindkraftsersättning, desto fler närboende kommer att omfattas. Det kan upplevas som positivt för närboende, men eftersom en verksamhetsutövare inte bör vara skyldig att betala mer än en viss andel av vindkraftsanläggningens intäkter i vindkraftsersättning (se förslaget i avsnitt 3.6) ökar risken att slå i taket för ersättningsskyldigheten ju längre avståndet är. Om närboende på ett längre avstånd från anläggningen också får rätt till ersättning innebär det att de som bor närmast vindkraftsanläggningen, och sannolikt påverkas mest av den, får mindre ersättning. För de närboende som påverkas mest skulle detta framför allt få negativa effekter i elområde 3 och 4. Det beror på att dessa områden är mest tätbefolkade och sannolikheten för att taket nås därför är högre där. Det vore olyckligt eftersom det är där ny elproduktion är allra mest angelägen. Därför är det viktigt att noga överväga vilket avstånd som är rimligt.

Det bör främst vara de som påtagligt påverkas av vindkraftsanläggningen som ska ha rätt till en andel av intäkterna från anläggningen. Mot bakgrund av detta bedöms det lämpligt att byggnadsägare har rätt till vindkraftsersättning om avståndet mellan byggnaden och något av vindkraftverken i anläggningen motsvarar högst åtta gånger verkets höjd, i stället för tio, som föreslagits i betänkandet. Det bedöms också vara en rimlig avvägning eftersom det kommer att begränsa kretsen av ersättningsberättigade och således även det administrativa arbetet med att beräkna och betala ersättningen.

Kravet på att avståndet mellan en bostadsbyggnad och ett vindkraftverk i vindkraftsanläggningen ska uppgå till högst åtta vindkraftverkshöjder innebär att regleringen främst kommer att omfatta landbaserade vindkraftsanläggningar, men även vissa kustnära anläggningar.

Byggnaden ska finnas eller vara under uppförande senast vid verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt miljöbalken

Incitamentsutredningens betänkande innehåller inget förslag om vid vilken tidpunkt en bostadsbyggnad senast ska ha varit uppförd eller användas för bostadsändamål för att ge rätt till vindkraftsansättning. Det innebär att bostadsbyggnader som har uppförts efter att vindkraftsanläggningen etablerats kan ge ägarna rätt att ta del av intäkterna från anläggningen. En sådan ordning kan leda till att fastigheter bebyggs i syfte att få ta del av intäkterna från en anläggning. Syftet bör dock inte vara att ge ersättning till dem som uppför en bostadsbyggnad i området efter att en vindkraftspark uppförts, utan att ge ersättning till dem som redan bor i området och som påverkas av att en vindkraftspark byggs. Om även ägare av bostadsbyggnader som påbörjas efter att en vindkraftsverksamhet satts igång skulle ha rätt till vindkraftsansättning, skulle det dessutom vara svårt för verksamhetsutövaren att kunna förutse kostnaderna för att etablera anläggningen på en viss plats. En regel om den senaste tidpunkten för när en byggnad ska finnas eller vara under uppförande bedöms därför vara nödvändig.

Det finns flera tidpunkter som skulle kunna vara aktuella att utgå från, exempelvis tidpunkten för samrådet inför ansökan om tillstånd enligt miljöbalken, kommunens beslut att tillstyrka en vindkraftsanläggning enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt miljöbalken, kungörelse av ansökan och miljökonsekvensbeskrivning eller tidpunkten för när ett tillstånd fått laga kraft. Bestämmelsen bör konstrueras så att rätten till vindkraftsansättning omfattar de närboende som inte har haft möjlighet att påverka att parken byggs i området. Det bör inte vara en alltför tidig tidpunkt eftersom det skulle kunna medföra nackdel för enskilda som planerat att uppföra ett hus på en plats, och förvärvat mark för detta ändamål, men ännu inte har fått kännedom om att en vindkraftspark planeras i området. Det bör dock inte heller vara en alltför sen tidpunkt eftersom det kan leda till att mark bebyggs enbart i syfte att få ta del av vindkraftsansättning.

Tidpunkten för verksamhetsutövarens samråd inför tillståndsansökan är en relativt tidig tidpunkt. Sannolikt skulle det exkludera en del enskilda, som förvärvat mark i syfte att i närtid bebygga marken från kretsen av ersättningsberättigade. Ur verksamhetsutövarens perspektiv kan alternativet vara att föredra eftersom det kan innebära färre ersättningsberättigade.

När det gäller kommunens beslut att tillstyrka anläggningen är det inte en given tidpunkt eftersom kommunen kan lämna sin tillstyrkan när som helst under tillståndsprocessen. Beslutet skulle kunna fattas i ett sent skede. Av detta skäl bedöms det inte vara en lämplig tidpunkt.

Tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken kan vara en lämplig tidpunkt. Denna tidpunkt är dock inte helt tydlig för närboende eftersom en ansökan inte kungörs eller annonseras utåt direkt i samband med att den lämnats in till prövningsmyndigheten.

Tidpunkten för prövningsmyndighetens kungörelse av en ansökan och miljökonsekvensbeskrivning skulle kunna vara en lämplig tidpunkt eftersom den är tydlig för allmänheten. Det är dock inte obligatoriskt för

en länsstyrelse som prövar ett ärende att kungöra ansökan. Om ärendet innehåller en miljökonsekvensbeskrivning är myndigheten emellertid skyldig att kungöra miljökonsekvensbeskrivningen. Det kan även ta tid från det att ansökan lämnats in till prövningsmyndigheten till dess att den bedöms vara komplett. Därmed kan det riskera att bli en för sen tidpunkt. Tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt miljöbalken bedöms därför vara en mer lämplig tidpunkt. Att välja en senare tidpunkt, som exempelvis när tillståndet fått laga kraft enligt miljöbalken, kan vara problematisk eftersom en tillståndsprocess kan ta många år.

Sammanfattningsvis bör den som äger en bostadsbyggnad som fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen omfattas av rätt till vindkraftsansättning.

Rätten till vindkraftsansättning vid särskilda skäl

Om det finns särskilda skäl ska även en ägare av en bostadsbyggnad som inte fanns eller var under uppförande vid verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd ha rätt till vindkraftsansättning. Särskilda skäl kan till exempel anses finnas när en bostadsbyggnad har brunnit ned ett par månader innan verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd och därefter ersatts av en ny bostadsbyggnad. Ytterligare en situation där särskilda skäl kan anses finnas är när användningsförbud för en bostadsbyggnad har beslutats med stöd av plan- och bygglagen (2010:900) en kort tid innan tillståndsansökan lämnats in och att ägaren därefter har vidtagit åtgärder för att avhjälpa bristerna. Utan någon särskild reglering skulle en närboende i dessa fall inte ha rätt till vindkraftsansättning. Det bedöms inte vara rimligt och bör därför regleras särskilt. Nackdelen med att ha en ventil för särskilda skäl är att det ökar administrationen för verksamhetsutövaren. En sådan ventil bedöms dock vara viktig för att förhindra orimliga konsekvenser vid tillämpningen.

För den nya byggnad som uppförts gäller rätten till vindkraftsansättning för byggnadsägaren från och med året efter det intäktsår som byggnaden åter har tagits i bruk som bostad eller ersatts av en ny bostadsbyggnad. En byggnad som uppförts på nytt under ett intäktsår ska alltså ge ägare rätt till full vindkraftsansättning året efter att byggnaden färdigställts. Byggnadsägaren har inte rätt till vindkraftsansättning före det att byggnaden åter har tagits i bruk.

Förslaget saknar motsvarighet i Incitamentsutredningens betänkande. Det fanns dock inte något behov av en sådan regel eftersom rätten till ersättning var kopplad till indelningen enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152).

3.4.2 En byggnadsägare ska till verksamhetsutövaren anmäla att bostadsbyggnaden omfattas av rätt till vindkraftsersättning

Förslag

Den som har rätt till vindkraftsersättning ska till verksamhetsutövaren efter ett intäktsår varje år anmäla att bostadsbyggnaden omfattas av rätten till vindkraftsersättning. Anmälan ska göras skriftligen. Rätten till vindkraftsersättning för föregående intäktsår ska upphöra om en sådan anmälan inte har gjorts vid utgången av januari året efter intäktsåret.

Om en anmälan har skickats med post eller gjorts på annat ändamålsenligt sätt, ska anmälan anses ha skett när detta gjordes.

Det ska i förordning regleras vilka uppgifter som ska lämnas i en anmälan.

Skälen för förslaget

De administrativa kostnaderna bör begränsas genom en anmälningsplikt

Den nya regleringen kan ge upphov till visst administrativt arbete för verksamhetsutövarna med att lokalisera bostadsbyggnader, identifiera vilka som omfattas av rätten till vindkraftsersättning samt beräkna och betala ersättningen. I vissa fall kan det även tänkas uppkomma en del arbete med att hålla systemet uppdaterat genom att kontrollera ägarförändringar så att man inte betalar till fel person samt att undersöka om byggnaden fortfarande används för bostadsändamål.

För att begränsa verksamhetsutövarens administrativa kostnader kan det övervägas att i stället låta byggnadsägaren anmäla till verksamhetsutövaren att han eller hon har en bostadsbyggnad som berättigar till ersättning. En sådan skyldighet skulle, beroende på hur den utformas, även innebära att verksamhetsutövarna får kontaktuppgifter till de som anser sig ha rätt till vindkraftsersättning. Verksamhetsutövarna skulle inte heller behöva lägga ned arbete på att lokalisera byggnadsägare som inte besvarat eventuella kontaktförsök. Trots allt ligger det också i byggnadsägarens intresse att få vindkraftsersättning.

En anmälningsplikt innebär dock att uppgifter läggs på byggnadsägare. För att systemet ska fylla funktionen av att underlätta för verksamhetsutövare, men inte vara för betungande för byggnadsägare, bör det vara enkelt för byggnadsägaren att göra en sådan anmälan. Systemet skulle i så fall ta sin utgångspunkt i att ägaren årligen ska anmäla till verksamhetsutövaren att bostadsbyggnaden omfattas av rätt till vindkraftsersättning.

Ett alternativ är att begränsa anmälningsplikten endast till det första året, när vindkraftsanläggningen har börjat att producera el. Detta skulle skapa mindre arbete för byggnadsägaren och minska administrationen för verksamhetsutövaren. Ytterligare ett alternativ är att göra det frivilligt för verksamhetsutövaren att bestämma huruvida anmälan ska göras efter det första året.

En långtgående förenkling av anmälningsplikten för dock med sig vissa risker. Det är sannolikt att byggnadsägare glömmar att informera om ändringar, om skyldigheten att anmäla inte skulle göras årligen. Här finns också risk att det uppkommer situationer där verksamhetsutövaren har betalat till fel person. Om det är många byggnader inom ett visst område, kan det också påverka vindkraftsersättningens storlek till övriga byggnadsägare och ersättningen kan då behöva räknas om. Regleringen bör så långt möjligt motverka att dessa situationer uppkommer. Anmälan bör därför göras årligen.

När anmälan bör göras och formkrav

I avsnitt 3.4.1 föreslås att rätten till vindkraftsersättning ska uppkomma vid utgången av ett intäktsår, alltså året efter det att intäkter från elproduktion uppkommit. Det är alltså den som äger bostadsbyggnaden vid den tidpunkten som har rätt till ersättning. För att säkerställa att ersättningen betalas till rätt person bör anmälan således göras efter intäktsåret. Anmälan bör också göras skriftligen. Det bör inte vara möjligt att uppfylla sin anmälningsplikt genom att endast göra en muntlig anmälan. Det motiveras av praktiska skäl.

Frågan är då vid vilken tidpunkt som anmälan senast bör ges in till verksamhetsutövaren. Här bör det beaktas hur mycket tid som byggnadsägaren behöver för att utforma anmälan.

På byggnadsägaren ligger att i anmälan visa att han eller hon är berättigad till vindkraftsersättning. Anmälan bör således innehålla de uppgifter som krävs för att visa att ersättningsanspråket har fog för sig, det vill säga vilken byggnad som omfattas, om bostadsbyggnaden fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen och en uppskattning av avståndet mellan bostadsbyggnaden och det eller de två närmaste vindkraftverken i vindkraftsanläggningen. Uppgifter av det slaget är förhållandevis lätta för byggnadsägaren att lägga fram och bör kunna presenteras i anmälan inom en månad räknat från intäktsårets slut. Anmälan bör alltså göras under januari året efter intäktsåret.

Anmälan får anses ha gjorts i tid om den har gjorts med post eller på annat ändamålsenligt sätt. Rätten till betalning för föregående intäktsår bör upphöra om anmälan inte har gjorts vid utgången av januari. Den omständigheten att byggnadsägaren har missat att göra anmälan i tid bör inte påverka byggnadsägarens rätt till ersättning för nästa intäktsår, förutsatt att det i övrigt finns förutsättningar för ersättning.

Regeringen bör med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela verkställighetsföreskrifter om innehållet i en anmälan.

Förslaget om anmälningsplikt har ingen motsvarighet i Incitamentsutredningens förslag.

3.4.3 Undantag från rätten till vindkraftsersättning

Förslag

En byggnadsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning på den fastighet där bostadsbyggnaden ligger ska inte ha rätt till vindkraftsersättning från den anläggningen för den byggnaden.

Skälen för förslaget

En ägare av en bostadsbyggnad på en fastighet som upplåter mark på fastigheten för hela vindkraftsanläggningen eller delar av anläggningen kan få ersättning från verksamhetsutövaren i form av arrendeavgift. Frågan är om byggnadsägaren även ska ha rätt till vindkraftsersättning. Tanken med den föreslagna regleringen är framför allt att ge ersättning till de närboende som har haft begränsade möjligheter att påverka att anläggningen byggs i området. Den som upplåter mark har haft möjlighet att påverka var anläggningen etableras eftersom han eller hon förfogar över marken. Det framstår därmed inte som rimligt att ägaren både kan få arrendeavgift och ha rätt till vindkraftsersättning. Rätten till vindkraftsersättning bör av det skälet inte omfatta en byggnadsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning på den fastighet där bostadsbyggnaden ligger.

Såsom förslaget är utformat hindrar det dock inte att en fastighetsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning, men som även äger en närbelägen fastighet med en bostadsbyggnad, får intäkt delning. Förslaget hindrar inte heller att den som i ett tidigare skede har upplåtit mark för anläggningen, men som inte längre gör det, får ta del av intäkterna. Det kan till exempel vara i en situation där verksamhetsutövaren har demonterat ett av verken i en anläggning. Bestämmelsen hindrar inte heller att byggnadsägaren får vindkraftsersättning från en annan vindkraftsanläggning än den anläggningen för vilken byggnadsägaren upplåter mark. Förslaget överensstämmer i huvudsak med Incitamentsutredningens förslag (SOU 2023:18, del 1, s. 176 och del 2, s. 207).

3.5 Hur vindkraftsersättningen ska beräknas

3.5.1 Beräkning av ett vindkraftverks intäkter

Förslag

Ett vindkraftverks intäkt ska utgöras av intäkten från hela vindkraftsanläggningen dividerat med antalet vindkraftverk i anläggningen.

Intäkterna från en vindkraftsanläggning ska uppskattas till ett schablonbelopp som ska motsvara marknadsvärdet av den el som produceras av anläggningen i det elområde där elen matas in.

Marknadsvärdet ska beräknas genom att anläggningens nettoelproduktion i megawattimmar per marknadstidsenhet multipliceras med

intervallets fastställda elpris på dagenföremarknaden på elbörsen Nord Pool AS.

Skälen för förslaget

Enligt Incitamentsutredningens förslag ska intäkten beräknas utifrån elproduktionens marknadsvärde på den så kallade dagenföremarknaden (SOU 2023:18, del 1, s. 51). Ett alternativ till detta är att låta vindkraftsersättningen baseras på den faktiska intäkten för vindkraftsanläggningen.

Det kan vara svårt att fastställa en anläggnings eller ett verks faktiska intäkt. På grund av hur den fysiska och den finansiella elmarknaden är utformad är det ofta inte möjligt att knyta en elproducentens intäkter från försäljning av el till någon specifik anläggning. Det innebär att det kan vara svårt att avgöra hur stor del av intäkterna som kommer från ett visst verk eller en viss park. El som säljs på den fysiska marknaden prissätts också på olika sätt beroende på vilken delmarknad den säljs på. Priserna på el regleras vanligen i avtal mellan elproducent och köpare eller genom ingångna positioner på den finansiella marknaden. Det kan även röra sig om flera avtal eller flera intäktsströmmar vars storlek förändras över tid. Om beräkningen ska ske utifrån vindkraftsanläggningens faktiska intäkter, skulle det behöva regleras hur finansiella villkor i elköpsavtal (så kallade Power Purchase Agreements) ska omsättas till en viss uppskattad intäkt. Uppgifter från årsredovisningar bedöms inte vara tillräckliga eftersom intäkter och kostnader för en vindkraftspark inte nödvändigtvis redovisas särskilt (SOU 2023:18, del 1, s. 51–52).

En liknande fråga behandlas i prop. 2022/23:58 Extra ändringsbudget för 2023 – Tillfällig skatt på vissa elproducenters överintäkter, s. 30–32. I det sammanhanget var det fråga om hur beskattningsunderlaget skulle beräknas. Regeringen bedömde att en beräkning av intäkten med utgångspunkt i det faktiska priset skulle komma att innebära en betydande administrativ börda. Det ansågs därför att beskattningsunderlaget borde beräknas utifrån rimliga uppskattningar.

För att så långt möjligt förenkla beräkningen av intäkten bör den även i detta fall uppskattas till ett schablonbelopp. Beloppet bör motsvara marknadsvärdet av den el som produceras av anläggningen i det elområde där elen matas in. Beräkningen bör göras med utgångspunkt i priserna på dagenföremarknaden.

Det finns olika marknadsplatser för el i Sverige. Elpriset varierar med utbud och efterfrågan för varje timme. Vid varje tidpunkt måste det produceras lika mycket el som det förbrukas för att elsystemet ska vara i balans och driften ska vara säker. För att kostnadseffektivt handla med el mellan olika aktörer och upprätthålla balansen i elsystemet delas marknaden in i olika delmarknader, där handeln med el sker vid olika tidpunkter i förhållande till leverans. Dessa delmarknader är prissäkringsmarknaden, dagenföremarknaden, intradagsmarknaden och balansmarknaden. Av dessa delmarknader kan de tre senare sägas utgöra den fysiska elmarknaden, där bland annat den fysiska handeln med el sker, medan prissäkringsmarknaden utgör den finansiella elhandeln.

Det finns organiserade marknadsplatser för handel på de olika delmarknaderna, men handel kan även ske bilateralt mellan aktörer.

Priserna på de organiserade marknadsplatserna fungerar ofta som referenspriser för den handel som sker bilateralt. För en närmare beskrivning av den svenska elmarknaden hänvisas till prop. 2022/23:58, s. 13–14.

Dagenföremarknaden, som även kallas spotmarknaden, är en marknad där priset på el fastställs för ett visst intervall ett dygn i förväg. Såsom föreslagits i betänkandet bör intäkten beräknas utifrån elens marknadsvärde på dagenföremarknaden. Elproduktionens marknadsvärde på dagenföremarknaden kan beräknas med utgångspunkt i anläggningens faktiska elproduktion i megawattimmar och priset på dagenföremarknaden för det aktuella elområdet. Ett sådant system bedöms vara transparent och det kommer att vara enklare för enskilda att kontrollera att verksamhetsutövaren faktiskt betalar ut rätt belopp än om den faktiska intäkten hade använts.

Att intäkten ska beräknas genom rimliga uppskattningar med utgångspunkt i priset på dagenföremarknaden innebär att det saknar betydelse om elen i fråga faktiskt sålts på dagenföremarknaden eller om den sålts på intradags- eller balansmarknaden. Även el som matas in för försäljning till ett pris som överstiger priset på dagenföremarknaden kommer antas generera en intäkt motsvarande priset på dagenföremarknaden. Intäkter därutöver bör alltså inte ingå i den uppskattade intäkten.

Förslaget i denna del överensstämmer i huvudsak med betänkandets förslag (SOU 2023:18, del 1, s. 51–52 och del 2, s. 203–204), men med en något modifierad beräkningsmodell som syftar till att hamna så nära den faktiska intäkten som möjligt. Marknadsvärdet bör alltså beräknas enligt följande: vindkraftsanläggningens nettoelproduktion i megawattimmar per marknadstidsenhet multipliceras med intervallets fastställda elpris på dagenföremarknaden för elområdet där elen matas in. Med marknadstidsenhet avses den period för vilken marknadspriset är fastställt.

Priset på dagenföremarknaden för el har tidigare beräknats per timme. Den 30 september 2025 infördes 15-minuters handelsperiod på dagenföremarknaden, med första leveransdag den 1 oktober. Införandet skedde samtidigt i alla europeiska elområden, se kommissionens förordning (EU) 2017/2195 av den 23 november 2017 om fastställande av riktlinjer för balanshållning avseende el. För att komma så nära den faktiska intäkten som möjligt ska uppskattningen göras utifrån priserna på dagenföremarknaden för det elområde där elen matas in. Vid beräkning av intäkten får man vidare göra rimliga antaganden, som till exempel att alla vindkraftverk i en park har producerat lika mycket el. Intäkten från ett verk ska därför utgöras av intäkten från vindkraftsanläggningen delat med antalet vindkraftverk i anläggningen. För att kunna räkna ut vad ett verk har producerat är det alltså tillräckligt att veta hur mycket el anläggningen totalt sett har producerat.

Eftersom beräkningen av intäkten avser förhållandet mellan enskilda bör regleringen ligga på lagnivå. Det föreslås att den dagenföremarknad som ska användas vid beräkning av intäkterna ska vara elbörsen Nord Pool AS.

3.5.2 Fastställande av andelens storlek

Förslag

En byggnadsägares andel av intäkterna från ett vindkraftverk ska bestämmas med hänsyn till avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och den del av bostadsbyggnaden som är närmast vindkraftverket. Andelen ska uppgå

1. till 2,5 promille, om avståndet inte överstiger fem gånger vindkraftverkets höjd,
2. till 2,0 promille, om avståndet är längre än fem gånger men inte överstiger sex gånger vindkraftverkets höjd,
3. till 1,5 promille, om avståndet är längre än sex gånger men inte överstiger sju gånger vindkraftverkets höjd,
4. till 0,75 promille, om avståndet är längre än sju gånger men inte överstiger åtta gånger vindkraftverkets höjd.

En byggnadsägare ska ha rätt till en andel från ytterligare ett vindkraftverk om bostadsbyggnaden ligger inom ett avstånd som motsvarar högst åtta gånger vindkraftverkets höjd i förhållande till fler än ett vindkraftverk i en vindkraftsanläggning. Vindkraftsersättningen ska baseras på de två vindkraftverk som ger rätt till högst belopp.

Skälen för förslaget

Syftet med den modell som föreslås i Incitamentsutredningens betänkande är att ersättningen ska öka med verkets storlek och minska med avståndet från bostadsbyggnaden. Ersättningsnivån följer därmed vindkraftverkets negativa påverkan. Ljud, skuggor, blinkningar och att vindkraftverk tornar upp sig är störningar som typiskt sett blir större ju närmare verket man bor och ju högre vindkraftverket är (SOU 2023:18, del 1, s. 40–41).

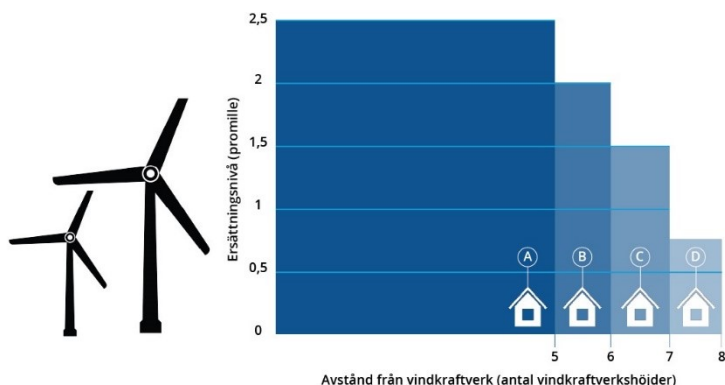
Den linjära modell som föreslås i betänkandet förutsätter att avståndet mellan vindkraftverket och bostadsbyggnaden beräknas precist för varje byggnad. Till skillnad från förslaget i Incitamentsutredningens betänkande föreslås i denna promemoria en trappstegsmodell, och inte en linjär modell, för beräkning av vindkraftsersättning. Motivet till detta är att förenkla beräkningen av vilken andel respektive byggnadsägare bör ha rätt till. Det blir således tydligare för en verksamhetsutövare att förstå vad den ska betala och för byggnadsägaren att förstå vad han eller hon har rätt till.

Trappstegsmodellen har utformats så att de som påverkas allra mest får högst vindkraftsersättning. Som startpunkt föreslås en nivå om 2,5 promille, vilket motsvarar betänkandets förslag. Nivån bedöms vara rimlig dels i relation till elkostnaden för ett normalstort småhus, dels mot bakgrund av forskning om minskade fastighetsvärden som presenteras i betänkandet. Nivån bedöms även vara rimlig i förhållande till vindkraftsparkens totala kostnadsbörda (SOU 2023:18, del 1 s. 43–49).

En byggnadsägares andel av intäkterna från ett vindkraftverk bör bestämmas med hänsyn till avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och den del av bostadsbyggnaden som är närmast vindkraftverket. Andelen bör uppgå

1. till 2,5 promille, om avståndet inte överstiger fem gånger vindkraftverkets höjd,
2. till 2,0 promille, om avståndet är längre än fem gånger men inte överstiger sex gånger vindkraftverkets höjd,
3. till 1,5 promille, om avståndet är längre än sex gånger men inte överstiger sju gånger vindkraftverkets höjd,
4. till 0,75 promille, om avståndet är längre än sju gånger men inte överstiger åtta gånger vindkraftverkets höjd.

Figur 3 Föreslagen modell för intäktsdelning

Källa: Egen illustration.

En vindkraftsanläggnings påverkan på en bostadsbyggnad uppkommer i och med det första vindkraftverket. Den marginella påverkan av varje ytterligare verk, bortanför det närmaste, bedöms vara låg och avta snabbt (SOU 2023:18, del 1, s. 43). Om en bostadsbyggnad ligger inom åtta vindkraftverkshöjder i förhållande till flera vindkraftsverk i en anläggning, bedöms det därför vara rimligt att byggnadsägaren får rätt till en andel från ytterligare ett vindkraftverk. Vindkraftsersättningen bör omfatta andelar från maximalt två verk och baseras på de två verk som ger rätt till högst belopp. Någon ersättning för det tredje verket bör byggnadsägaren alltså inte ha rätt till, eftersom påverkan av varje ytterligare verk är marginell.

Hur ersättningen ska beräknas om en bostadsbyggnad ligger i närheten av flera verk kan illustreras med följande exempel: en byggnad ligger inom ett avstånd från ett vindkraftverk som inte överstiger

- fem gånger verkets höjd i förhållande till ett verk (2,5 promille),
- sex gånger verkets höjd i förhållande till ett annat verk (2,0 promille), och
- sju gånger verkets höjd i förhållande till ett tredje verk (1,5 promille).

Byggnadsägarens andel av intäkterna är då 2,5 promille från det verk som ligger närmast och 2,0 promille från det andra verket som ligger längre bort. Eftersom vindkraftsersättning endast ska betalas för två verk har

byggnadsägaren inte rätt till ersättning för det verk som ligger inom sju vindkraftverkshöjder från byggnaden.

3.6 Betalning av vindkraftsersättning, skattefrihet

Förslag

Verksamhetsutövaren ska senast den 1 juli året efter ett intäktsår betala vindkraftsersättning för föregående intäktsår till byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning.

Verksamhetsutövaren ska för mottagaren redovisa hur beloppet har beräknats.

En verksamhetsutövare ska inte vara skyldig att för ett intäktsår betala mer än två procent av vindkraftsanläggningens intäkter till de byggnadsägare som har rätt till vindkraftsersättning.

Om det sammanlagda belopp som ska betalas till samtliga byggnadsägare överstiger två procent av vindkraftsanläggningens intäkter, ska beloppet till varje byggnadsägare sättas ned proportionellt i förhållande till respektive byggnadsägars andel.

Tvåprocentsregeln ska inte gälla efter verksamhetsutövarens betalning.

Vindkraftsersättningen ska vara skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad.

Skälen för förslaget

Verksamhetsutövaren beräknar och betalar ut vindkraftsersättning

Incitamentsutredningen föreslår att en myndighet ska beräkna och besluta om den andel av intäkterna som byggnadsägarna ska ha rätt till. Betalning ska ske inom tre månader från det att beslutet fick laga kraft (SOU 2023:18, del 1, s. 52–53 och s. 173). För ett resonemang angående för- och nackdelar med en modell där en myndighet beslutar och betalar ut ersättning, se avsnitt 4.3.

Till skillnad från betänkandets förslag innebär förslaget i denna promemoria att verksamhetsutövaren själv ska beräkna och betala ut den vindkraftsersättning varje byggnadsägare har rätt till. Det kan inte uteslutas att det inledningsvis kommer krävas en del insatser med att identifiera vilka byggnader som omfattas, vilka andelstal som ska tillämpas och till vem betalning ska ske. Eftersom det enligt den föreslagna modellen inte kan tillkomma byggnader som ger rätt till ersättning, annat än om rivna eller nedbrunna byggnader byggs upp, bedöms den arbetsinsats som krävs minska kraftigt efter det första året. Vilka bostadsbyggnader som omfattas av rätt till vindkraftsersättning bör stå klart redan på ett ganska tidigt stadium, även om ägarförhållandena förvisso kan ändras. Dessutom bör skyldigheten för byggnadsägare att i sin anmälan lämna de uppgifter som krävs för att ha rätt till ersättning underlätta arbetet, se avsnitt 3.4.2.

Verksamhetsutövaren bör ges skälig tid för att beräkna vindkraftsersättningen och säkerställa att den betalas till rätt byggnadsägare. Tiden för detta sätts lämpligen till fem månader, räknat från sista dagen för anmälan. Verksamhetsutövaren bör således senast den 1 juli varje år betala vindkraftsersättning för föregående intäktsår till de byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning.

När det gäller frågan om hur vindkraftsersättningen har beräknats kommer verksamhetsutövaren att ha ett kunskapsöverläge gentemot de ersättningsberättigade. För en ökad transparens bedöms det vara viktigt att verksamhetsutövaren redovisar för byggnadsägaren hur vindkraftsersättningen har beräknats. Om det behövs kan regeringen med stöd av 8 kap. 7 § meddela verkställighetsföreskrifter om hur och när detta bör redovisas.

Twister om vindkraftsersättning ska prövas av allmän domstol.

Det ska finnas ett tak för den sammanlagda vindkraftsersättningen

Om det finns många bostadsbyggnader runt en vindkraftsanläggning som ger sin ägare rätt att ta del av intäkterna från anläggningen, kan det sammanlagda beloppet som verksamhetsutövaren ska betala bli betydande. Det kan riskera att omintetgöra lönsamheten för vissa vindkraftsanläggningar i sådana områden. Vindkraft behövs framför allt i södra Sverige, i elområde 3 och 4. Eftersom dessa områden är mer tätbefolkade än övriga elområden kan systemet med intäktsdelning innebära att vindkraftsetablering styrs bort från dessa områden. För att motverka detta bör det vara möjligt att sätta en gräns för hur mycket en verksamhetsutövare totalt sett ska vara skyldig att betala. Enligt Incitamentsutredningens förslag bör gränsen sättas vid två procent av intäkterna från anläggningens elproduktion. Förslaget i denna promemoria överensstämmer med Incitamentsutredningens förslag (SOU 2023:18, del 1, s. 50–51). Om den sammanlagda vindkraftsersättningen överskrider två procent av intäkterna från anläggningens elproduktion bör beloppen justeras ned proportionellt så att de totalt uppgår till högst två procent av intäkterna.

Det kan uppkomma situationer när verksamhetsutövaren har betalat ut vindkraftsersättning och det framkommer att en byggnad har förbisetts eller liknande. Om tvåprocentsregeln har använts påverkar det den ersättning som övriga byggnadsägare har fått. För att undvika situationer där verksamhetsutövaren vid eventuella felaktigheter och förbiseenden behöver räkna om beloppen och kräva tillbaka pengar från byggnadsägare är det lämpligt att regeln inte gäller efter verksamhetsutövarens betalning. Verksamhetsutövaren står med andra ord för risken för felaktigheter, vilket kan leda till att ersättningen sammanlagt blir högre än två procent av vindkraftsanläggningens intäkter. Förslaget har ingen motsvarighet i betänkandets förslag.

Betänkandets förslag innehåller en regel som anger att det belopp som ska betalas från verksamhetsutövaren som lägst ska vara 1 000 kronor och att lägre belopp ska justeras upp (SOU 2023:18, del 1, s. 40–41). Med den trappstegsmodell som nu föreslås bedöms behovet av en sådan regel vara begränsat.

Vindkraftsersättning ska vara skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad

Vid inkomstbeskattningen gäller att en inkomst som kan hänföras till något av inkomstlagen är skattepliktig om inte annat är särskilt reglerat, se 11 kap. 1 §, 15 kap. 1 § och 42 kap. 1 § inkomstskattelagen (1999:1229). Vindkraftsersättning kan hänföras antingen till inkomstslaget kapital eller inkomstslaget näringsverksamhet. Avgörande för vilket inkomstslag som blir aktuellt är om bostadsbyggnaden utgör en privatbostad och därmed ingår i en privatbostadsfastighet eller om den hör till en näringsfastighet. Om bostadsbyggnaden utgör en privatbostad kommer inkomsten att hänföras till inkomstslaget kapital. En privatbostad är exempelvis ett småhus eller en ägarlägenhet som till övervägande del används som permanent boende eller fritidsbostad av ägaren eller någon närstående. Alla fastigheter som inte är en privatbostadsfastighet är näringsfastigheter. Det kan till exempel vara fråga om ett hyreshus. Hyresinkomster och annan avkastning från en näringsfastighet beskattas alltid som inkomst av näringsverksamhet.

I 8 kap. inkomstskattelagen finns bestämmelser om att vissa inkomster är skattefria vid inkomstbeskattningen. Enligt 8 kap. 22 § inkomstskattelagen är försäkringsersättningar och andra ersättningar för skada eller liknande på tillgångar skattefria. Sådan ersättning ska dock inte vara skattefri till den del den avser tillgångar i näringsverksamhet eller på något annat sätt avser en inkomst eller en utgift i näringsverksamhet. Försäkringsersättningar och andra ersättningar för skada gäller inte enbart vid fysisk skada, utan även om det är en ekonomisk skada i form av en tillgång som minskat i värde.

Vindkraftsersättning kan till viss del ses som en kompensation till de som äger byggnader för bostadsändamål i närheten av en vindkraftsanläggning. Ersättningen kan till exempel bidra till att motverka eventuella negativa effekter som en utbyggnad av vindkraften kan medföra, såsom värdeminskning på byggnaderna. Detta kan anses tala för att även vindkraftsersättning, i likhet med viss skadeersättning, bör vara skattefri. Om vindkraftsersättning är skattefri innebär det vidare att en byggnadsägare som har rätt till ersättning kan tillgodogöra sig hela ersättningen utan skattebortfall. Det innebär i sin tur att syftet med lagstiftningen, att främja utbyggnaden av vindkraft genom att ge ägare till bostadsbyggnader som ligger nära en vindkraftsanläggning rätt till en andel av intäkterna från anläggningen, kan uppnås på ett mer effektivt sätt. Vindkraftsersättning bör därför vara skattefri i vissa fall.

Skattefriheten bör dock begränsas till sådan vindkraftsersättning som betalas till ägare av privatbostäder och inte omfatta vindkraftsersättning som är inkomst i en bedriven näringsverksamhet. En lämplig gränsdragning för skattefriheten bedöms därför vara att ersättningen är skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad enligt 2 kap. 8 § inkomstskattelagen. Med privatbostad avses enligt den bestämmelsen, såvitt nu är aktuellt, ett småhus som till övervägande del används eller är avsett att användas av ägaren eller någon närstående till honom för permanent boende eller som fritidsbostad. Ett småhus som är inrättat till bostad för två familjer räknas som privatbostad om det till väsentlig del används eller är avsett att användas av ägaren eller någon närstående till

honom för permanent boende eller som fritidsbostad. En ägarlägenhet som till övervägande del används eller är avsedd att användas av ägaren eller någon närstående till honom för permanent boende eller som fritidsbostad utgör också en privatbostad.

Frågan om en bostad ska räknas som privatbostad under ett visst kalenderår ska enligt 2 kap. 10 § inkomstskattelagen bestämmas på grundval av förhållandena vid årets utgång. Om bostaden överläts under året, ska i stället förhållandena på överlåtelsedagen vara avgörande.

Den föreslagna bestämmelsen om skattefrihet för vindkraftsersättning bör placeras i 8 kap. inkomstskattelagen.

3.7 Rätten till vindkraftsersättning preskriberas efter tre år

Förslag

Rätten till vindkraftsersättning enligt lagen ska upphöra tre år efter den tidpunkt då betalning ska ha skett, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

Skälen för förslaget

Utan en särskild reglering av preskriptionstiden gäller att en fordran på vindkraftsersättning preskriberas tio år efter dess tillkomst, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan, se 2 § preskriptionslagen (1981:130). Bestämmelser om preskription syftar bland annat till att säkerställa att skuldförhållanden regleras så snart som möjligt. Genom bestämmelserna sätts en yttersta tidsgräns för hur länge ett skuldförhållande kan lämnas oregrerat. Ju längre tiden går desto svårare blir det normalt sett för borgenären att bevisa att sitt anspråk är befogat och för gäldenären att framställa de invändningar som kan vara befogade (prop. 1976/77:5, s. 32–34).

Verksamhetsutövaren behöver i så god tid som möjligt kunna bedöma hur stor andel av intäkterna som ska delas med byggnadsägare för att kunna ta ekonomiska beslut rörande sin verksamhet. Verksamhetsutövaren måste kunna räkna med att inte behöva utsättas för ekonomiska krav som härrör från händelser som ligger en avsevärd tid tillbaka. Det bedöms vara angeläget att parterna klarar ut sina ekonomiska förhållanden så snart som möjligt. Förvisso innebär den anmälningsplikt för byggnadsägare som föreslås att verksamhetsutövare på ett tidigt stadium kommer att veta hur många byggnadsägare som intäkten ska delas med. Det kan dock hända att verksamhetsutövaren missar att betala ut till någon byggnadsägare eller betalar ut ett felaktigt belopp. Så kan särskilt bli fallet om det finns många byggnadsägare inom ett visst område.

Det bedöms inte vara lämpligt med den preskriptionsfrist om tio år som gäller enligt preskriptionslagen. Tre år bedöms vara en rimlig avvägning. Inom denna tid hinner borgenären vidta åtgärder för att få del av vindkraftsersättningen. Det föreslås därför att rätten till vindkraftsersättning enligt lagen ska upphöra tre år efter den tidpunkt som betalning

ska ha gjorts, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Det är fråga om så kallad specialpreskription som föreslås tillämpas i stället för de allmänna bestämmelserna i preskriptionslagen.

Bestämmelser om preskriptionsavbrott och preskription i övrigt finns i preskriptionslagen.

3.8 Regleringen av ändamålen för tillhandahållande av uppgifter från fastighetsregistret är tillräcklig

Bedömning

Det behövs ingen ytterligare reglering i fråga om ändamålen för att tillhandahålla uppgifter enligt lagen om fastighetsregister.

Skälen för bedömningen

Enligt den föreslagna lagen är det bostadsbyggnader som ska omfattas av rätten till vindkraftsansättning. Byggnadens indelning enligt fastighetstaxeringslagen kan tjäna som viss ledning i fråga om en byggnad utgör en bostadsbyggnad. Enligt 2 § lagen (2000:224) om fastighetsregister ska registret i fråga om personuppgifter ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där fastighetsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut. Om verksamhetsutövaren behöver undersöka om en byggnad utgör en bostadsbyggnad kan verksamhetsutövaren söka viss ledning i informationen i fastighetsregistret. Regleringen i fråga om ändamålen för tillhandahållande av uppgifter bedöms vara tillräcklig.

3.9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Den nya lagen och lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2026. Detsamma ska gälla den nya förordningen.

Lagen tillämpas inte i fråga om vindkraftsanläggningar som har fått tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

Ikraftträdande

Den föreslagna lagen och författningsändringen bör träda i kraft så snart som möjligt. Detta bedöms vara den 1 juli 2026.

Verksamhetsutövare för befintliga vindkraftsanläggningar bör inte omfattas av skyldigheten att dela intäkter

Förslaget i denna promemoria innebär att verksamhetsutövare åläggs att betala vindkraftsersättning till närboende. Utan någon särskild reglering av vilka anläggningar som ska omfattas av lagen skulle den gälla för både befintliga och nya verksamheter.

Enligt Incitamentsutredningens förslag bör inte verksamhetsutövare för befintliga verksamheter omfattas av skyldigheten att dela intäkter (SOU 2023:18, del 1, s. 118). Finansieringen av befintliga anläggningar har redan beslutats. Arrendekostnaden till markägaren är i regel avtalad för hela vindkraftsanläggningens livstid. Majoriteten av produktionen säljs med så kallade Power Purchase Agreements med i huvudsak fasta elpriser på en löptid om 8–15 år. Det innebär att många projekt karaktäriseras av låg risk och låg avkastning (SOU 2023:18, del 2, bilaga 8, s. 12 och 15). Ny vindkraft kan beakta en högre kostnadsbild vid investeringstillfället, bland annat i sin prissättning av elköpsavtal och i sin arrendekostnad. Detsamma gäller dock inte för befintlig vindkraft. I stället kommer kostnadshöjningar att minska, eller i värsta fall utradera, lönsamheten i redan genomförda projekt. Om nya ersättningssystem som omfattar befintlig vindkraft skulle införas skulle det också signalera att framtida investeringar i Sverige behöver ta höjd för att regulatoriska fördyringar kan komma att ske under vindkraftsanläggningens livstid. Det skulle innebära att investeringar beläggs med en riskpremie. Premien skulle riskera att bli relativt hög, eftersom regulatoriska och politiska risker rankas högt i studier om vilka faktorer som påverkar investerare i kraftproduktion (SOU 2023:18, del 2, bilaga 8, s. 15). Om vindkraftsanläggningar som redan har tillstånd skulle omfattas av förslaget skulle det riskera att väsentligt minska investeringsintresset för framtida vindkraft i Sverige. Förutsättningarna för att driva en anläggning bör inte ändras i efterhand. Regleringen bör därför inte gälla för vindkraftsanläggningar som har fått tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken före ikraftträdandet.

En verksamhetsutövare för en verksamhet som får ett nytt tillstånd eller ändras ska vara skyldig att dela intäkter

Den nya lagen kommer att gälla för verksamhetsutövare som har fått tillstånd efter ikraftträdandet, och kommer därför att omfatta verksamhetsutövare som ansöker om ett nytt tillstånd för en befintlig vindkraftsanläggning. Lagen kommer även gälla för den som ansöker om en tillståndspliktig ändring av en verksamhet. Enligt praxis krävs en ny tillstyrkan av kommunen vid prövning av tillståndspliktiga ändringar (jfr bland annat Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 14 maj 2018 i mål nr M 9183-17). Med anledning av kopplingen mellan kommunens tillstyrkan och den nu föreslagna regleringen bör verksamhetsutövare som ansöker om ändringstillstånd omfattas av skyldigheten att dela intäkter.

Ett argument mot att låta regleringen omfatta nya tillstånd för befintliga verksamheter och ändringstillstånd är att det kan motverka intresset av att exempelvis genomföra uppgraderingar eller effektiviseringar, så kallad repowering, av vindkraftsverksamheter under verksamhetens tillståndstid. En del uppgraderingar eller effektiviseringar kan dock i viss utsträckning förväntas vara anmälningspliktiga och därför bör inte den typen av

ändringar innebära att verksamheten ska omfattas av den nya lagen. Huruvida verksamhetsutövare kommer att avstå från att utföra ändringar av verksamheten för att undvika att omfattas av den föreslagna lagen får utvärderas längre fram. Detta bedöms dock inte vara sannolikt mot bakgrund av de vinster som kan uppnås genom att genomföra repowering.

En alternativ övergångsbestämmelse

Den föreslagna regleringen kan innebära att de verksamhetsutövare för vindkraftsanläggningar som kommunen tillstyrker enligt 16 kap. 4 § miljöbalken fram till ikraftträdandet inte kommer att omfattas av skyldigheten att dela intäkter, om tillstånd för anläggningen hinner meddelas före ikraftträdandet. Ett alternativ är att låta regleringen gälla för alla anläggningar för vilka kommunen lämnat sin tillstyrkan efter den 6 november 2025. På så sätt skulle kommunerna ges incitament att tillstyrka anläggningar redan nu. En sådan utformning av förslaget innebär dock att regleringen ges viss retroaktiv verkan.

4 Konsekvenser

4.1 Problemet och vilken förändring som eftersträvas

Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av ny fossilfri elproduktion. Vindkraften kan på kort sikt stå för majoriteten av denna utbyggnad. En fortsatt utbyggnad av vindkraft är därför viktig för att inte tappa takten i elektrifieringen och för att uppnå målet om nettonollutsläpp senast 2045.

Tillstånd till vindkraftsanläggningar förutsätter en kommunal tillstyrkan. Sedan slutet av 2010-talet har såväl antalet som andelen projekt som kommuner tillstyrker minskat kraftigt. För att en tillräcklig utbyggnad av fossilfri elproduktion ska kunna komma till stånd behöver denna utveckling vändas.

Förslaget i den här promemorian syftar till att skapa lokal nytta från vindkraft och därigenom ökad lokal acceptans för en fortsatt utbyggnad av landbaserad och kustnära vindkraft. I detta avsnitt beskrivs och analyseras konsekvenserna av förslaget i promemorian.

I fråga om förslagets ändamålsenlighet bör det nämnas att regeringen även vidtar andra åtgärder för att främja utbyggnaden av vindkraft. Utöver förslaget i denna promemoria har regeringen i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1, s. 22) anvisat medel för ett kommunalt stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar. Det innebär att kommunerna ges ett ekonomiskt incitament för att tillstyrka vindkraftsprojekt.

4.2 Förslaget i korthet

Förslaget innebär att en ny lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar införs. Verksamhetsutövare för vindkraftsanläggningar ska vara skyldiga att dela intäkterna från anläggningen med ägare av närliggande bostadsbyggnader. Skyldigheten att dela intäkter gäller för nya verksamheter och verksamhetsutövare för befintliga anläggningar som får ett nytt tillstånd eller ett ändringstillstånd. Vindkraftsersättning ska vara skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad.

4.3 Alternativ

Alternativet till att införa ett system med intäktsdelning är att inte införa några regler alls eller att införa en annan ersättningsmodell. Konsekvenserna av att inte vidta några åtgärder för ökad kompensation till närboende bedöms innebära att graden av kommunalt tillstyrkande av nya vindkraftsprojekt kommer att ligga kvar på dagens låga nivå eller sjunka ytterligare.

Ett alternativ till den modell för intäktsdelning som nu föreslås vore att, i enlighet med Incitamentsutredningens förslag (SOU 2023:18, del 1, s. 52–53), införa en reglering där en myndighet beslutar om vilka byggnadsägare som har rätt att ta del av intäkterna från en vindkraftsanläggning och ålägger verksamhetsutövaren att betala ersättning till dessa. Syftet med betänkandets förslag var att möjliggöra en hög grad av automatisering för den ansvariga myndigheten, verksamhetsutövare och andra berörda myndigheter och närboende samt att den ansvariga myndigheten skulle kunna besluta om vindkraftsersättning utan att behöva inhämta uppgifter från vindkraftsparkerna eller de närboende. Ett sådant system har dock visat sig komplicerat och mycket kostsamt att genomföra i praktiken.

Incitamentsutredningen föreslog i betänkandet att Skatteverket skulle vara ansvarig myndighet (SOU 2023:18, del 1, s. 52). Skatteverket bedömde i sitt remissvar att förslaget innebar en engångskostnad för myndigheten om ca 21 miljoner kronor för utveckling av ett nytt it-system, årliga kostnader om ca 6 miljoner kronor för förvaltning av it-systemet samt ca 1,4 miljoner kronor för ökade personalkostnader. Kostnader relaterade till bland annat skatteupplysning och viss manuell handläggning uppskattades till ytterligare 1,4 miljoner kronor. Den information som behövdes för att Skatteverket skulle kunna besluta om vindkraftsersättning hade myndigheten inte heller tillgång till, vilket innebär att den automatisering som förutsattes i betänkandets förslag inte är möjlig.

Om en modell med ett myndighetsbeslut skulle avgiftsfinansieras riskerar den även att bli mer kostsam för verksamhetsutövarna, jämfört med en reglering utan myndighetsbeslut. Därtill skulle en viss administrativ börda kvarstå för verksamhetsutövarna även om en myndighet skulle besluta om vindkraftsersättning, till exempel med att ta fram ansökan och underlag till denna. Sammantaget bedöms därför förslaget i denna promemoria vara både effektivare och mer

samhällsekonomiskt motiverad jämfört med en reglering med ett myndighetsbeslut.

Ett alternativ till ersättning till närboende är att, i stället för vindkraftsansättning, låta en större andel av vindkraftsanläggningarnas intäkter gå till så kallade bygdemedel och därmed till sådan verksamhet i lokalsamhället som skapar lokala mervärden. Detta förekommer sedan en tid, men det har inte visat sig skapa tillräcklig lokal nytta för att uppnå en ökad acceptans för vindkraftsutbyggnad.

4.4 Vilka som berörs av förslaget

Förslaget berör i huvudsak verksamhetsutövare för vindkraftsanläggningar och närboende till vindkraftsanläggningar. Även kommunerna, mark- och miljödomstolarna och miljöprövningsdelegationerna inom länsstyrelserna, Skatteverket, Lantmäteriet, Kronofogdemyndigheten och de allmänna domstolarna berörs i viss utsträckning. På vilket sätt de berörs av förslaget framgår av avsnitt 4.6–4.9 nedan.

4.5 Konsekvenser för samhället, klimatet och miljön

När kompensation genom vindkraftsansättning till närboende finns på plats förväntas kommuner lämna sitt medgivande till etablering av vindkraft i större utsträckning än i dag. Förslaget bedöms kunna bidra till en hållbar utbyggnad av vindkraft. Sådan utbyggnad är av betydelse för att påskynda elektrifieringen och uppnå målet om nettonollutsläpp senast 2045.

Fler vindkraftverk kan samtidigt ha negativa miljökonsekvenser i form av påverkan på växt- och djurliv, friluftsliv, kulturmiljö, rennaringen etc. Dessa frågor prövas inom ramen för tillståndprocessen, det vill säga när det avgörs huruvida verksamhetsutövaren ska få tillstånd till en vindkraftsanläggning enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

Lagen föreslås även omfatta befintliga verksamheter för vilka verksamhetsutövaren ansöker om ett nytt tillstånd eller en tillståndspliktig ändring av verksamheten. Ett argument för att inte låta regleringen omfatta nya tillstånd och ändringstillstånd för befintliga anläggningar är att det kan motverka intresset av att genomföra miljöförbättrande åtgärder i form av uppgraderingar eller effektiviseringar, så kallad repowering, av vindkraftsanläggningar under verksamhetens tillståndstid. Sådana uppgraderingar eller effektiviseringar kan dock i viss utsträckning förväntas vara anmälningspliktiga och kommer i så fall inte innebära att verksamheten ska omfattas av den föreslagna lagen. Huruvida verksamhetsutövare kommer att avstå från att utföra ändringar av verksamheten för att undvika att omfattas av den föreslagna lagen får utvärderas längre fram. Detta bedöms dock inte vara sannolikt mot bakgrund av de vinster som kan uppnås genom att genomföra repowering.

När det gäller påverkan på samhället kan ökad utbyggnad av vindkraft leda till fler arbetstillfällen, ökade skatteintäkter och ekonomisk

utveckling. Detta gäller dock främst andra platser än i de områden där vindkraften etableras.

4.6 Konsekvenser för enskilda

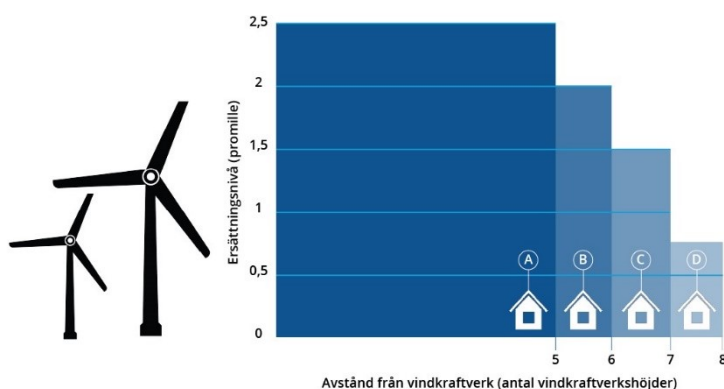
4.6.1 Konsekvenser för närboende och närsamhället

Förslaget innebär att närboende får rätt att ta del av de intäkter som ett vindkraftverk ger om avståndet mellan byggnaden och ett vindkraftverk i anläggningen motsvarar högst åtta gånger verkets höjd.

Förslaget att ägare av närliggande bostadsbyggnader ska vara skyldiga att årligen anmäla sin bostadsbyggnad till verksamhetsutövaren för att få rätt till vindkraftsersättning innebär att en administrativ uppgift läggs på de närboende. Bördan bedöms dock inte bli särskilt betungande. Alternativet vore att verksamhetsutövaren skulle ansvara för att identifiera närboende och inhämta de uppgifter som krävdes för att betala ut vindkraftsersättningen samt att hålla sig uppdaterad om eventuella förändringar av byggnaders användning, ägarförhållanden, betalningsuppgifter och liknande. En sådan ordning skulle medföra en större risk för felaktiga utbetalningar och återbetalningskrav. Den administrativa bördan för närboende skulle också endast minska marginellt eftersom de fortfarande skulle behöva lämna vissa uppgifter till verksamhetsutövaren.

Vindkraftsersättningens storlek beror på intäkterna från elproduktionen och på vilket avstånd från ett vindkraftverk som bostadsbyggnaden ligger. Beroende av dessa faktorer kan intäkten för byggnadsägaren variera.

Figur 4.1 Föreslagen modell för intäktsdelning

Källa: Egen illustration.

Under arbetet med betänkandet lät Incitamentsutredningen beräkna storleken på den ersättning som betänkandets förslag skulle kunna innebära för en närboende. Utredningen presenterade olika alternativ för

ersättningens storlek beroende på förväntat elpris och avstånd till närmaste vindkraftverk (SOU 2023:18, del 1, s. 44). Med utgångspunkt i Incitamentsutredningens antaganden om vindkraftverkets produktion, antal fullasttimmar, elprisscenarier och viktning av intäkten skulle den modell för intäktsdelning som nu föreslås ge ersättning till byggnadsägare inom de fyra föreslagna intervallen enligt vad som framgår av tabell 4.2. Eftersom ersättning kan betalas för upp till två verk kan beloppet bli dubbelt så stort som det som anges i tabellen.

Tabell 4.2 Vindkraftersättning från ett vindkraftverk vid tre olika elprisscenarier

Kronor				
Intervall	40 öre/kWh	70 öre/kWh	100 öre/kWh	
A	15 800	27 600	39 400	
B	12 600	22 000	31 500	
C	9 500	16 500	23 600	
D	4 700	8 300	11 800	

Anm.: Intervallen A–D relaterar till markeringarna i figur 4.1. Beloppen har avrundats till närmaste hundratal. Beräkningarna avser ett 6 MW-verk med 3 500 fullasttimmar per år. Elpriserna avser genomsnittliga årspriser på spotmarknaden. De tre elprisscenarierna bygger på Svenska kraftnåts prognos och genomsnittliga priser 2020–2022. Intäkten viktas med 0,75 eftersom vindkraftens produktion samvarierar negativt med spotpriset (capture rate). Hur beräkningen gjorts framgår av SOU 2023:18, del 2, bilaga 10.

Ersättningen med utgångspunkt i de genomsnittliga elpriserna inom respektive elprisområde under år 2024 illustreras i tabell 4.3 nedan.

Tabell 4.3 Vindkraftersättning från ett vindkraftverk vid 2024 års genomsnittliga elpriser

Kronor				
Intervall	25 öre/kWh (SE1)	28 öre/kWh (SE2)	41 öre/kWh (SE3)	57 öre/kWh (SE4)
A	11 300	12 600	18 400	25 600
B	9 000	10 000	14 700	20 500
C	6 800	7 600	11 000	15 400
D	3 400	3 800	5 500	7 700

Anm.: Intervallen A–D relaterar till markeringarna i figur 4.1. Beloppen har avrundats till närmaste hundratal. Beräkningarna avser ett 6 MW-verk med 3 500 fullasttimmar per år. Elpriserna avser genomsnittliga årspriser på spotmarknaden. Intäkten viktas med 0,75 eftersom vindkraftens produktion samvarierar negativt med spotpriset (capture rate).

Om en byggnad som omfattas av lagen utgör en privatbostad är vindkraftersättningen skattefri för mottagaren. Intäkten bedöms öka fastighetsvärdet i sådan omfattning att den kompenserar för eventuell negativ påverkan på fastighetsvärdena till följd av störningar från vindkraftsanläggningen.

Hur många byggnadsägare som kommer att omfattas av rätten till vindkraftersättning är svårt att uppskatta. Det beror på hur många nya vindkraftsanläggningar som etableras och var dessa lokaliseras.

En följd av förslaget är att intäkterna från en vindkraftsverksamhet återförs till den plats där elproduktionen sker. Att vindkraftens värde

kommer närboende till del stärker den lokala nyttan och är viktigt för att bidra till den lokala acceptansen för vindkraft och den upplevda rättvisan i närsamhället.

4.6.2 Konsekvenser för övriga enskilda

Eftersom landbaserad vindkraft har betydligt lägre produktionskostnader än andra kraftslag kan en ökad mängd vindkraft i elsystemet bidra till lägre elpriser, vilket skulle gynna elkonsumenterna.

Förslaget påverkar inte de samrådsförfaranden och tillståndprocesser enligt miljöbalken där enskilda har möjlighet att framföra synpunkter.

4.7 Konsekvenser för vindkraftsbranschen

4.7.1 Konsekvenser för verksamhetsutövare

Det finns ungefär 840 aktörer som äger vindkraftverk i Sverige i dag. Av den producerade vindenergin ägs 76 procent av privata vindkraftsföretag, drygt tre procent av statligt ägda Vattenfall vindkraft och tre procent av stora elförbrukare i industrin. Därutöver ägs nio procent av kommuner och regioner och tolv procent av statliga utländska företag (prop. 2024/25:168, s. 10). Hur många och vilka av dessa som direkt påverkas av förslaget är svårt att förutsäga eftersom det framför allt är nya vindkraftsanläggningar som kommer att omfattas.

Förslaget bedöms bidra till att den lokala acceptansen för vindkraft kommer att öka och att kommunerna i större utsträckning kommer att tillstyrka nya vindkraftsprojekt. Därmed antas också tillståndprocessen, inklusive samråd, kommunal tillstyrkan och miljöprövning, bli smidigare för verksamhetsutövarna. Förslaget bedöms också innebära att färre tillstånd överklagas, vilket är tids- och resurssparande för verksamhetsutövarna.

Samtidigt kommer den föreslagna regleringen att ge upphov till en del administrativt arbete med att bedöma vilka som ska omfattas av rätten till vindkraftsersättning samt med beräkning och betalning av ersättningen. Skyldigheten för närboende att till verksamhetsutövaren årligen anmäla sina bostadsbyggnader för att ha rätt till vindkraftsersättning bedöms underlätta verksamhetsutövarnas administrativa börda. Information om berörda bostadsbyggnaders geografiska placering finns tillgänglig i fastighetsregistret. Avståndet till dessa från vindkraftverken kan beräknas med hjälp av kartverktyg. Om inga ändringar sker i form av att byggnader förstörs eller byggnaders användning ändras, kommer arbetet med att bedöma vilka bostadsbyggnader som ger rätt till vindkraftsersättning främst vara kopplat till ett inledande tillfälle. Även ändringar i form av ägarbyten och liknande kan förekomma, men som förslaget är utformat är det ägarskapet vid utgången av intäktsåret som avgör vem som är rätt betalningsmottagare.

Omfattningen av verksamhetsutövarens administrativa hantering av vindkraftsersättningen kommer att variera bland annat beroende på

vindkraftsanläggningens utbredning och hur många ersättningsberättigade som finns i området. Den föreslagna modellen för hur vindkraftsersättning ska beräknas, med ersättningsnivåer enligt trappsteg, bedöms underlätta administrationen jämfört med Incitamentsutredningens förslag om linjärt avtagande ersättning med individuell beräkning för respektive bostadsbyggnad. Modellen innebär att verksamhetsutövarna inte behöver räkna ut exakt hur långt från ett vindkraftverk respektive byggnad ligger. Det räcker att man kan säkerställa att byggnaden ligger inom ett visst intervall. Ett visst arbete kommer dock att krävas med att hålla uppgifter uppdaterade.

Vissa verksamhetsutövare, framför allt de större företagen, bedöms kunna sköta den administrativa hanteringen i egen kapacitet, medan andra sannolikt kommer att kunna köpa tjänsterna. Utöver arbetet med att fastställa och betala ut ersättning kan det komma att krävas kommunikation om vindkraftsersättningen från verksamhetsutövarns sida. Detta ställer krav på tydlighet och transparens, inte minst för att minska risken för domstolsprocesser som annars skulle bli ytterligare betungande för verksamhetsutövarna.

När det gäller vindkraftsersättningens storlek innebär förslaget att verksamhetsutövare i de flesta fall är skyldiga att betala högst två procent av intäkten från hela anläggningens elproduktion. De tillkommande kostnaderna i form av administrativ hantering för verksamhetsutövarna bedöms vara marginella. Sammantaget bedöms kostnaderna vara väl avvägda och balanserade, särskilt mot bakgrund av att förutsättningarna för nya vindkraftsanläggningar att komma till stånd förbättras.

Enligt förslaget ska vindkraftverkets intäkter uppskattas till ett schablonbelopp. Syftet är att förenkla beräkningen av den faktiska intäkten. Beroende på hur beräkningsmodellen relaterar till den faktiska intäkten kan förslaget få olika effekt för olika verksamhetsutövare. För att säkerställa att den uppskattade intäkten ska vara så rättvisande som möjligt ska uppskattningen göras utifrån priserna på dagenföremarknaden för det elområde där elen matas in.

Enligt betänkandets förslag kommer den genomsnittliga kostnaden för vindkraftsersättning för en vindkraftspark i södra Sverige (SE3 och SE4) motsvara 0,9 procent av intäkterna. För en park i norra Sverige (SE1 och SE2) skulle den genomsnittliga kostnaden motsvara 0,2 procent av intäkterna. För alla parker skulle siffran bli 0,5 procent (SOU 2023:18, del 2, s. 336–339). Förslaget bedömdes också innebära en ökad produktionskostnad med mellan 0,24 och 0,80 öre per producerad kilowattimme (SOU 2023:18, del 2, s. 293–296). Den föreslagna trappstegsmodellen och dess ersättningsnivåer skiljer sig från betänkandets förslag. Bedömningen är dock att de totala kostnaderna för vindkraftsersättning enligt trappstegsmodellen kommer att vara av motsvarande storlek.

4.7.2 Konkurrensförhållanden

Förslaget innebär att verksamhetsutövare för vindkraftsanläggningar får en kostnad som inte belastar verksamhetsutövare av andra kraftslag. Eftersom landbaserad och kustnära vindkraft har en lägre

produktionskostnad än andra kraftslag bedöms detta emellertid inte ha någon snedvridande effekt på konkurrensen mellan olika kraftslag.

Skyldigheten att dela intäkter omfattar enbart verksamhetsutövare av nya vindkraftsanläggningar eller den som har fått ett nytt eller ändrat tillstånd. Ny vindkraft kommer därför belastas med en kostnad som inte finns i fråga om befintliga vindkraftsanläggningar. Om befintliga vindkraftsanläggningar skulle omfattas av förslaget skulle det innebära att förutsättningarna för att driva en verksamhet skulle ändras i efterhand. Detta skulle sannolikt riskera att väsentligt minska investeringsintresset för framtida vindkraft i Sverige.

Förslaget innebär att det blir dyrare att etablera vindkraft i tätbefolkade områden, där fler närboende kan förväntas ha rätt till vindkraftsansättning. Det kan ha en viss negativ påverkan på möjligheten att etablera vindkraft där behovet av ny elproduktion är som störst. Detta bedöms dock vägas upp av den ökade möjligheten att alls få till stånd nya projekt i sådana områden.

Med förbättrade förutsättningar för vindkraftsetablering kommer fler företag sannolikt att vara beredda att investera i Sverige. På sikt bedöms förslaget därför kunna stärka konkurrensen inom vindkraftsbranschen.

4.7.3 Särskild hänsyn till små företag

Den administrativa börda som den föreslagna lagen kommer att innebära för verksamhetsutövare kan relativt sett bli mer betungande för små företag än för stora. Små företag har dock ofta en närmare kontakt med närsamhället och en lokal förankring, vilket kan underlätta administration och kommunikation. Den anmälningsplikt för närboende som föreslås kommer även att underlätta verksamhetsutövarens arbete med att identifiera ersättningsberättigade. Det kan understrykas att verksamhetsutövare för mindre anläggningar, som inte är tillståndspliktiga enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken, inte omfattas av den föreslagna lagen. Anläggningar med verk som inte är högre än 120 meter kan exempelvis vara anmälningspliktiga.

4.8 Konsekvenser för kommunerna

Förslaget i denna promemoria innebär inga nya krav, åtaganden eller förpliktelser för kommunerna. Däremot bedöms intäktsdelningen öka den lokala nyttan och därmed bidra till att öka den lokala acceptansen för vindkraften. Ett minskat lokalt motstånd kan i sin tur underlätta kommunernas beslutsprocess i fråga om ställningstagande till vindkraft.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att kommunernas kostnader kommer bli desamma som i dag.

Förslaget bedöms inte påverka den kommunala självstyrelsen.

4.9 Konsekvenser för staten

4.9.1 Prövningsmyndigheter

Den utredning som ligger till grund för förslaget om intäktsdelning tillsattes i april 2022 (dir. 2022:27). Sedan dess har antalet ansökningar om tillstånd för nya vindkraftsanläggningar stadigt minskat, i väntan på resultatet av utredningens arbete. Det är därför sannolikt att antalet ansökningar om tillstånd initialt kommer att öka efter att de föreslagna författningsändringarna träder i kraft. Effektens omfattning är svår att kvantifiera, men bedöms bli övergående för att sedan återgå till en mer normal nivå. Förslaget kan därför i viss utsträckning komma att påverka de myndigheter som prövar ansökningar om tillstånd till vindkraftsanläggningar, i huvudsak mark- och miljödomstolarna och miljöprövningsdelegationerna inom länsstyrelserna.

Förslaget om intäktsdelning förväntas bidra till ökad lokal acceptans och kan därigenom leda till att färre mål och ärenden om tillstånd för vindkraft överklagas. Belastningen på överprövande myndigheter kan därför bli något mindre på sikt. I övrigt bedöms överprövande myndigheter inte påverkas på något nämnvärt sätt.

4.9.2 Skatteverket

Vindkraftsersättning föreslås vara skattefri om den avser en privatbostad. Med anledning av detta kan Skatteverket behöva ta fram informationsmaterial. Det bedöms dock inte finnas behov av särskilda informationsinsatser utöver detta. Utgångspunkten är att eventuella tillkommande kostnader för myndigheten ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

4.9.3 Kronofogdemyndigheten

Ansökningar om betalningsföreläggande med anledning av anspråk på vindkraftsersättning enligt den föreslagna lagen kan innebära att antalet ärenden som inkommer till Kronofogdemyndigheten ökar. Det finns dock incitament för verksamhetsutövarna att bibehålla goda relationer med närboende och betala ut ersättning enligt lagen, inte minst inför framtida nya eller ändrade tillstånd av verksamheten. Ärendeökningen kommer därför att vara begränsad. Utgångspunkten är att tillkommande kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

4.9.4 De allmänna domstolarna

Lagen kan ge upphov till tvister i fråga om vindkraftsersättningens storlek, utebliven betalning eller kretsen av ersättningsberättigade. Förslaget bedöms dock inte i nämnvärd omfattning öka antalet mål i de allmänna domstolarna. Den eventuella ökade tillströmningen av mål bedöms rymmas inom domstolarnas befintliga anslag.

4.9.5 Övriga statliga myndigheter

För att få viss ledning i fråga om vilka byggnader som utgör bostadsbyggnader kan fastighetsregistret användas som utgångspunkt. En följd av förslaget kan därför bli att Lantmäteriet behöver lämna ut en ökad mängd information ur fastighetsregistret. Den ökade arbetsbelastningen förväntas dock bli av begränsad omfattning.

Övriga statliga myndigheter bedöms inte påverkas av förslaget.

4.10 Sverige och EU

Förslaget bedöms överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

4.11 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte leda till några konsekvenser för jämställdheten, brottsligheten eller den offentliga servicen i olika delar av landet, de integrationspolitiska målen eller medföra konsekvenser för den personliga integriteten.

4.12 Utvärdering av förslagets konsekvenser

För att bedöma om förslaget uppfyller sina syften bör en utvärdering genomföras. Utvärderingen bör samordnas med övriga åtgärder som vidtas i syfte att förbättra förutsättningarna för en effektiv utbyggnad av vindkraft. Utvärderingen bör bland annat avse förslagets förhållande till den tekniska utvecklingen av vindkraft. Med hänsyn till etableringstiden för nya vindkraftsanläggningar bör en sådan utvärdering genomföras inom 5–7 år.

5 Författningskommentar

5.1 Förslaget till lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar

Lagens syfte och omfattning

1 § Denna lag syftar till att ge ägare av bostadsbyggnader som ligger nära en vindkraftsanläggning rätt till ett belopp som motsvarar en andel av de årliga intäkterna från anläggningen (*vindkraftsersättning*).

Paragrafen beskriver lagens syfte. Övervägandena finns i avsnitt 3.1. Vad som avses med bostadsbyggnad och vindkraftsanläggning framgår av 3 § 1 och 7.

2 § Lagen gäller i fråga om vindkraftsanläggningar som omfattas av ett tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

Paragrafen beskriver vilka vindkraftsanläggningar som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 3.2.

Alla vindkraftsanläggningar som omfattas av tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken eller vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken omfattas av lagen. Verksamhetsutövare för anmälningspliktiga anläggningar omfattas inte och är därmed inte heller skyldiga att betala vindkraftsersättning enligt denna lag. Däremot gäller lagen i de fall tillsynsmyndigheten har förelagt verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken och i fråga om vindkraftsanläggningar för vilka verksamhetsutövaren har ansökt om ett frivilligt tillstånd enligt 9 kap. 6 b § miljöbalken.

I 4 § anges vem som är skyldig att dela intäkter från en vindkraftsanläggning.

Ord och uttryck i lagen

3 § I denna lag avses med

1. *bostadsbyggnad*: en byggnad som helt eller delvis används för bostadsändamål,
2. *elområde*: det största geografiska område inom vilket marknadsaktörerna kan handla med el utan kapacitetstilldelning,
3. *intäktsår*: det kalenderår som en intäkt uppkommit,
4. *marknadstidsenhet*: en period för vilken marknadsvärdet av elpriset är fastställt,
5. *nettoelproduktion*: den producerade el som matas in i elnätet,
6. *verksamhetsutövare*: den fysiska eller juridiska person som driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska eller andra beslut om verksamheten eller anläggningen,
7. *vindkraftsanläggning*: en anläggning med
 - a) ett vindkraftverk, eller

b) två eller fler vindkraftverk som omfattas av samma tillstånd enligt miljöbalken eller som står tillsammans och drivs av samma verksamhetsutövare,

8. *vindkraftverkets höjd*: den högsta höjd över marken eller vattenytan vid medelvattenstånd som ett vindkraftverk har när ett av dess rotorblad står rakt upp.

I paragrafen förklaras vissa ord och uttryck som används i lagen.

Uttrycket verksamhetsutövare i *punkt 6* används för att ange vem som är skyldig att betala vindkraftsersättning, se 4 §. Inom miljörätten förekommer begreppet verksamhetsutövare avseende den som ansvarar för driften eller äger en verksamhet eller anläggning. Det finns ingen heltäckande definition av begreppet i miljöbalken. Vad som avses med verksamhetsutövare har överlämnats till rättspraxis att avgöra. Den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta en åtgärd har i praxis ansetts vara verksamhetsutövare, se bland annat Koncessionsnämndens avgörande B 15/95, MÖD 2005:64 och Bengtsson m.fl. Miljöbalken, kommentaren till 9 kap. 1 § miljöbalken. Det är typiskt sett den fysiska eller juridiska person som har meddelats tillstånd enligt miljöbalken till att bedriva en viss verksamhet och som ansvarar för driften eller som äger anläggningen som är verksamhetsutövare.

Skyldighet att betala vindkraftsersättning

4 § Den som vid utgången av ett intäktsår är verksamhetsutövare för en vindkraftsanläggning ska betala vindkraftsersättning till en byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning enligt 5–7 §§.

Paragrafen anger vem som är skyldig att betala vindkraftsersättning. Övervägandena finns i avsnitt 3.3.

Av paragrafen framgår att den som är verksamhetsutövare för en vindkraftsanläggning är skyldig att betala vindkraftsersättning till byggnadsägare. Uttrycket verksamhetsutövare definieras i 3 § 6. Vilka byggnadsägare som har rätt till vindkraftsersättning framgår av 5–7 §§. De vindkraftsanläggningar som omfattas av lagen anges i 2 §.

Det är den som är verksamhetsutövare vid utgången av ett intäktsår som är betalningsskyldig för de intäkter som uppkommit under hela intäktsåret. Med intäktsår avses enligt 3 § 3 det kalenderår som en intäkt uppkommit. Det innebär att om anläggningen har bytt verksamhetsutövare under intäktsåret är det den som vid intäktsårets slut utövar verksamheten som är betalningsskyldig. Hur vindkraftsersättningen ska hanteras ekonomiskt om olika verksamhetsutövare har förekommit under året är en fråga för verksamhetsutövarna och påverkar inte betalningsskyldigheten.

I 8–10 §§ finns bestämmelser om hur intäkten ska beräknas och hur stor andel av intäkterna som ska delas med byggnadsägare.

Rätt till vindkraftsersättning

5 § Den som vid utgången av ett intäktsår äger en bostadsbyggnad har rätt till vindkraftsersättning om

1. avståndet mellan byggnaden och ett vindkraftverk i en vindkraftsanläggning motsvarar högst åtta gånger vindkraftverkets höjd, och

2. byggnaden fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarns ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen.

Om en bostadsbyggnad inte fanns eller var under uppförande vid tidpunkten som avses i första stycket 2 kan byggnadsägaren ha rätt till vindkraftsersättning om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som har rätt till vindkraftsersättning. Övervägandena finns i avsnitt 3.4.1.

Av *första stycket* framgår att den som vid utgången av ett intäktsår äger en bostadsbyggnad har rätt till vindkraftsersättning. Uttrycket vindkraftsersättning förklaras i 1 §. Med bostadsbyggnad avses enligt 3 § 1 en byggnad som helt eller delvis används för bostadsändamål. Det åligger byggnadsägaren att visa att byggnaden används för bostadsändamål. Även byggnader som endast delvis används för bostadsändamål, såsom ett hyreshus med både bostäder och kontor eller en butik, ska anses utgöra en bostadsbyggnad. Fritidshus omfattas också av bestämmelsens tillämpningsområde. I vissa fall kan dock frågan vara mer svårbedömd. Vid bedömningen bör omständigheter som byggnadens användningssätt och utformning beaktas samt om den är mer permanent inrättad för bostadsändamål. Uppgifter som kan tjäna som ledning i frågan om en byggnad används för bostadsändamål eller inte kan till exempel vara information om byggnadens standard, el- och vattenförbrukning samt om någon är skriven på adressen. Byggnader av mycket enkel karaktär för helt tillfällig övernattning, som exempelvis baracker i anslutning till byggarbetsplatser eller bodar och kojor som endast används i samband med jakt eller fiske m.m., faller utanför tillämpningsområdet.

Det är den som är ägare av byggnaden vid utgången av ett intäktsår som har rätt att få vindkraftsersättning för hela intäktsåret. Vad som avses med intäktsår framgår av 3 § 3. Om byggnaden har överlåtits under intäktsåret kan köparen och säljaren reglera sinsemellan vad som ska gälla avseende fördelning av det belopp som verksamhetsutövaren ska betala efter intäktsårets utgång. Detta påverkar dock inte till vem som verksamhetsutövaren ska betala ersättning.

För att omfattas av rätten till vindkraftsersättning ska, enligt *första stycket 1*, avståndet mellan byggnaden och ett vindkraftverk i vindkraftsanläggningen motsvara högst åtta gånger verkets höjd. Byggnader utanför denna gräns omfattas inte av rätten till vindkraftsersättning. Om vindkraftverken i anläggningen exempelvis är 250 meter höga, ska ersättning betalas för bostadsbyggnader inom två kilometer från anläggningen. Avståndet mellan bostadsbyggnaden och vindkraftverket ska mätas från mittpunkten i vindkraftverkets torn och den del av byggnaden som ligger närmast vindkraftverket, se 9 §. Den del av byggnaden som avståndet mäts från ska ha funnits vid den tidpunkt som nämns i 5 § första stycket 2. Om byggnadsägaren i ett senare skede exempelvis har låtit bygga ut sin byggnad ska den nya delen inte kunna användas för att ge rätt till en högre andel av intäkterna.

Vad som avses med uttrycken vindkraftsanläggning och vindkraftsverkets höjd framgår av 3 § 7 och 8.

För att en byggnadsägare ska ha rätt till vindkraftsersättning ska den aktuella bostadsbyggnaden enligt *första stycket 2* ha funnits eller vara under uppförande vid tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken till vindkraftsanläggningen. Byggnader för vilka uppförandet påbörjats efter denna tidpunkt omfattas

inte av rätten till vindkraftsersättning, såvida det inte finns särskilda skäl. Med tidpunkten för verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken avses den tidpunkt då verksamhetsutövarens har lämnat in en ansökan hos prövningsmyndigheten. Begreppet byggnad under uppförande förekommer bland annat i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), men är i detta sammanhang tänkt att vara ett fristående begrepp. För att byggnaden ska anses vara under uppförande krävs att någon byggåtgärd som omfattas av startbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900) har vidtagits vid tidpunkten för ansökan. För att avgöra om det är fråga om en bostadsbyggnad under uppförande kan exempelvis ritningar och information från byggherren utgöra ledning för bedömningen.

När det gäller nya tillstånd för befintliga verksamheter eller ändringstillstånd, vilka också omfattas av regleringen, se punkten 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna. Det är alltså den tidpunkt vid vilken ansökan om det nya tillståndet eller ändringstillståndet gjordes som är avgörande för vilka som ska omfattas av rätten till vindkraftsersättning.

Av *andra stycket* framgår att om det finns särskilda skäl, ska en bostadsbyggnad omfattas av rätt till vindkraftsersättning trots att den inte fanns eller var under uppförande vid tidpunkten för ansökan. Särskilda skäl bör till exempel anses finnas när en bostadsbyggnad har brunnit ned några månader innan ansökningstidpunkten. Ytterligare en situation där särskilda skäl kan anses finnas är när användningsförbud för en bostadsbyggnad har beslutats med stöd av plan- och bygglagen (2010:900) en kort tid innan tillståndsansökan lämnats in och att ägaren därefter har vidtagit åtgärder för att avhjälpa bristerna.

En byggnadsägare har då rätt till vindkraftsersättning året efter det intäktsår som byggnaden åter har tagits i bruk som bostad eller ersatts av en ny bostadsbyggnad. Tidpunkten för när en byggnad bedöms ha tagits i bruk eller ersatts av en ny bostadsbyggnad kan till exempel vara när ett slutbesked enligt plan- och bygglagen getts för en ny byggnad. En byggnad som uppförts på nytt under ett intäktsår ska alltså ge ägare rätt till full vindkraftsersättning året efter att byggnaden färdigställts. I dessa fall ska vindkraftsersättning, om övriga förutsättningar är uppfyllda, betalas ut till byggnadsägaren för hela året det år som följer efter intäktsåret.

6 § Den som har rätt till vindkraftsersättning ska till verksamhetsutövaren efter ett intäktsår varje år skriftligen anmäla att bostadsbyggnaden omfattas av 5 §. Rätten till vindkraftsersättning för föregående intäktsår upphör om en sådan anmälan inte har gjorts vid utgången av januari året efter intäktsåret.

Om en anmälan har skickats med post eller gjorts på annat ändamålsenligt sätt, anses anmälan ha skett när detta gjordes.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälningsplikt för byggnadsägaren och preklusion av rätt till ersättning. Övervägandena framgår av avsnitt 3.4.2.

Av *första stycket* framgår att den som har rätt till vindkraftsersättning måste anmäla till verksamhetsutövaren att bostadsbyggnaden omfattas av rätt till vindkraftsersättning. Anmälan ska göras skriftligen varje år, efter intäktsåret slut. Om en anmälan inte har gjorts senast den sista januari året efter intäktsåret har ägaren inte rätt till ersättning avseende den

ifrågavarande bostadsbyggnaden för det året. Begreppet intäktsår definieras i 3 § 3. Den omständigheten att byggnadsägaren av något skäl inte har gjort en anmälan för ett visst år diskvalificerar inte honom eller henne från att göra en anmälan för ett senare intäktsår och få ersättning baserat på intäkterna det året.

Av *andra stycket* framgår att om en anmälan har skickats med post eller gjorts på annat ändamålsenligt sätt, anses anmälan ha skett när detta gjordes. Bestämmelsen utgör ett undantag från principen att den som sänder ett meddelande står risken för att meddelandet kommer fram. Kravet på att anmälan ska ha gjorts på ett ändamålsenligt sätt kan, förutom att den gjorts per post, vara uppfyllt till exempel om anmälan skickas med e-post till den adress som verksamhetsutövaren har uppgett på sin webbplats eller via ett formulär på webbplatsen.

7 § En byggnadsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning på den fastighet där bostadsbyggnaden ligger har inte rätt till vindkraftsersättning från den anläggningen för den byggnaden.

Paragrafen innehåller bestämmelser som avgränsar vilka byggnadsägare som har rätt till vindkraftsersättning. Övervägandena finns i avsnitt 3.4.3.

Enligt paragrafen har en byggnadsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning på den fastighet där bostadsbyggnaden ligger inte rätt till vindkraftsersättning för bostadsbyggnaden. Det betyder att en byggnadsägare inte har rätt till både arrendeavgift från en verksamhetsutövare och att ta del av de intäkter som verksamhetsutövarens vindkraftsanläggning ger. Paragrafen hindrar dock inte att en fastighetsägare som upplåter mark för en vindkraftsanläggning, men som även äger en närbelägen fastighet med en bostadsbyggnad, kan omfattas av rätten till vindkraftsersättning enligt 5 §. Paragrafen hindrar inte heller att den som tidigare har upplåtit mark för anläggningen, men som inte längre gör det, har rätt till vindkraftsersättning. Så kan till exempel vara i en situation där verksamhetsutövaren har demonterat det vindkraftverk som diskvalificerat bostadsbyggnaden från den ersättningsberättigade kretsen. Bestämmelsen hindrar inte heller att byggnadsägaren får vindkraftsersättning från en annan vindkraftsanläggning än den anläggning för vilken byggnadsägaren upplåter mark. Vad som avses med bostadsbyggnad förklaras i 3 § 1.

Hur vindkraftsersättningen ska beräknas

Beräkning av ett vindkraftverks intäkter

8 § Ett vindkraftverks intäkt utgörs av intäkten från hela vindkraftsanläggningen dividerat med antalet vindkraftverk i anläggningen.

Intäkterna från en vindkraftsanläggning ska uppskattas till ett schablonbelopp som ska motsvara marknadsvärdet av den el som produceras av anläggningen i det elområde där elen matas in.

Marknadsvärdet ska beräknas genom att anläggningens nettoelproduktion i megawattimmar per marknadstidsenhet multipliceras med intervallets fastställda elpris på dagenföremarknaden på elbörsen Nord Pool AS.

I paragrafen anges hur intäkterna från ett vindkraftverk ska beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 3.5.1.

I *första stycket* anges att intäkten från ett vindkraftverk utgörs av intäkten från hela vindkraftsanläggningen dividerat med antalet vindkraftverk i anläggningen. Intäkten från ett verk utgörs alltså av intäkten från hela vindkraftsanläggningen delat med antalet vindkraftverk i anläggningen. För att räkna ut vad ett verk har producerat är det därmed tillräckligt att veta hur stora intäkter anläggningen totalt sett har gett under inkomståret. Det betyder exempelvis att om vindkraftsanläggningen består av tio vindkraftverk och har en intäkt på 1 miljon kronor, blir intäkten per verk 100 000 kronor.

Av *andra stycket* framgår att intäkterna ska uppskattas till ett schablonbelopp. Det är således inte den faktiska intäkten som ska vara utgångspunkt för beräkningen. Beloppet ska motsvara marknadsvärdet av den el som produceras av anläggningen i det elområde där elen matas in. Vad som avses med elområde framgår av 3 § 2.

Enligt *tredje stycket* ska marknadsvärdet beräknas genom att anläggningens nettoelproduktion i megawattimmar per marknadstidsenhet multipliceras med intervallets fastställda elpris på dagenföremarknaden på elbörsen Nord Pool AS. Begreppen marknadstidsenhet och nettoelproduktion förklaras i 3 § 4 och 5. Att intäkten ska beräknas genom uppskattningar med utgångspunkt i elpriset på dagenföremarknaden innebär att det saknar betydelse vilken marknad elen i fråga faktiskt har sålts på och till vilket pris. Andra intäkter än intäkterna från elproduktionen ska inte ingå i beräkningen.

Fastställande av andelens storlek

9 § En byggnadsägares andel av intäkterna från ett vindkraftverk ska bestämmas med hänsyn till avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och den del av bostadsbyggnaden som är närmast vindkraftverket. Andelen ska uppgå

1. till 2,5 promille, om avståndet inte överstiger fem gånger vindkraftverkets höjd,
2. till 2,0 promille, om avståndet är längre än fem gånger men inte överstiger sex gånger vindkraftverkets höjd,
3. till 1,5 promille, om avståndet är längre än sex gånger men inte överstiger sju gånger vindkraftverkets höjd,
4. till 0,75 promille, om avståndet är längre än sju gånger men inte överstiger åtta gånger vindkraftverkets höjd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur byggnadsägarens andel av intäkterna från ett vindkraftverk ska fastställas. Övervägandena finns i avsnitt 3.5.2.

I paragrafen anges att den andel av ett vindkraftverks intäkter som byggnadsägaren har rätt till beror på avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och den del av bostadsbyggnaden som är närmast vindkraftverket. Om en byggnad exempelvis ligger inom fem gånger vindkraftverkets höjd i förhållande till anläggningen är byggnadsägarens andel 2,5 promille av vindkraftverkets intäkter. I 8 § finns bestämmelser om hur ett vindkraftverks intäkter ska beräknas.

Beräkning av vindkraftsersättning från två vindkraftverk

10 § En byggnadsägare har rätt till en andel från ytterligare ett vindkraftverk om bostadsbyggnaden ligger inom något av de avstånd som anges i 9 § 1–4 i

förhållande till fler än ett vindkraftverk i en vindkraftsanläggning. Vindkraftsersättningen ska baseras på de två vindkraftverk som ger rätt till högst belopp.

Paragrafen beskriver hur vindkraftsersättningen ska beräknas om en bostadsbyggnad ligger i närheten av flera vindkraftverk. Övervägandena finns i avsnitt 3.5.2.

Av paragrafen följer att om en bostadsbyggnad ligger inom åtta vindkraftverkshöjder i förhållande till flera vindkraftverk i en anläggning, har byggnadsägaren rätt till en andel från ytterligare ett vindkraftverk. Byggnadsägaren har därmed andelar i två verk och de ska baseras på de två verk som ger rätt till högst belopp. Avstånden ska mätas från de vindkraftverk som vindkraftsersättning ska betalas för. Andelarnas storlek ska fastställas enligt 9 §.

Betalning av vindkraftsersättning

11 § Verksamhetsutövaren ska senast den 1 juli året efter ett intäktsår betala vindkraftsersättning för föregående intäktsår till byggnadsägare som har rätt till sådan ersättning.

Verksamhetsutövaren ska för mottagaren redovisa hur beloppet har beräknats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när verksamhetsutövaren ska betala en andel av intäkterna till byggnadsägaren. Övervägandena finns i avsnitt 3.6.

I *första stycket* anges att verksamhetsutövaren senast den 1 juli året efter ett intäktsår ska betala vindkraftsersättning för föregående intäktsår till den som har rätt till sådan ersättning. Det är den som är verksamhetsutövare vid utgången av intäktsåret som är betalningsskyldig för hela intäktsåret, se 4 §. Bestämmelser om hur andelen ska beräknas finns i 8–10 §§. Uttrycken vindkraftsersättning och intäktsår förklaras i 1 § och 3 § 3.

Av *andra stycket* framgår att verksamhetsutövaren ska redovisa hur beloppet har beräknats för byggnadsägaren. Redovisningen bör exempelvis innehålla information om på vilket avstånd ifrån vindkraftverket byggnaden bedöms ligga, vilken andel ägaren har haft rätt till och hur intäkterna från vindkraftverkets elproduktion har beräknats.

12 § En verksamhetsutövare är inte skyldig att för ett intäktsår betala mer än två procent av vindkraftsanläggningens intäkter till de byggnadsägare som har rätt till vindkraftsersättning.

Om det sammanlagda belopp som ska betalas till samtliga byggnadsägare överstiger två procent av vindkraftsanläggningens intäkter ska beloppet till varje byggnadsägare sättas ned proportionellt i förhållande till respektive byggnadsägares andel.

Första stycket gäller inte efter verksamhetsutövarens betalning enligt 11 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om betalning av vindkraftsersättning och att denna ska justeras ned i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 3.6.

Av *första stycket* följer att en verksamhetsutövare inte är skyldig att betala mer än två procent av intäkterna från hela vindkraftsanläggningens elproduktion under ett intäktsår i vindkraftsersättning.

Av *andra stycket* framgår att om det sammanlagda belopp som verksamhetsutövarna ska betala till samtliga byggnadsägare överskrider två procent av intäkterna från elproduktionen, ska beloppen justeras ned proportionellt i förhållande till respektive byggnadsägars andel så att de totalt uppgår till högst två procent.

I *tredje stycket* finns ett undantag som innebär att två procentsregeln inte gäller efter verksamhetsutövarens betalning enligt 11 §. Om det efter att verksamhetsutövaren har betalat till byggnadsägarna den 1 juli till exempel visar sig att någon eller några bostadsbyggnader har förbisetts, ska denne alltså inte räkna om och kräva tillbaka någon ersättning från övriga byggnadsägare. Bestämmelsen innebär även att verksamhetsutövaren i dessa fall blir skyldig att dela med sig av mer än två procent av intäkterna. Andra stycket gäller i dessa situationer, vilket medför att verksamhetsutövaren ska justera ned beloppet även för den förbisedde byggnadsägaren. Den förbisedde byggnadsägaren ska då få sitt belopp nedsatt på samma sätt som andra byggnadsägare inom samma intervall från vindkraftsanläggningen som har fått sina belopp nedsatta.

Preskription

13 § Rätten till vindkraftsersättning enligt denna lag upphör tre år efter den tidpunkt som anges i 11 § första stycket, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av rätten till vindkraftsersättning. Övervägandena finns i avsnitt 3.7.

Av paragrafen framgår att rätten till vindkraftsersättning preskriberas inom tre år från den tidpunkt då betalning skulle ha skett, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Det är fråga om så kallad specialpreskription som ska tillämpas i stället för den tioårsfrist som föreskrivs i preskriptionslagen (1981:130).

Om preskriptionen inte avbryts inom preskriptionsfristen upphör fordringsrätten. Bestämmelser om preskriptionsavbrott och preskription i övrigt finns i preskriptionslagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Lagen tillämpas inte i fråga om vindkraftsanläggningar som har fått tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken före ikraftträdandet.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2026.

Av *punkt 2* följer att lagen inte ska tillämpas i fråga om vindkraftsanläggningar som har fått tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken före ikraftträdandet. Lagen gäller dock om verksamhetsutövaren ansöker om ett nytt tillstånd för en befintlig vindkraftsanläggning. Även tillståndspliktiga ändringar av verksamheten innebär att verksamhetsutövaren är skyldig att dela anläggningens intäkter.

Övervägandena om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser finns i avsnitt 3.9.

5.2 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

8 kap. Inkomster som är skattefria

Vindkraftsersättning

32 § Vindkraftsersättning enligt lagen (2026:000) om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar är skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om skattefrihet för vindkraftsersättning i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 3.6.

Paragrafen föreskriver att vindkraftsersättning enligt lagen (2026:000) om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar är skattefri till den del ersättningen avser en privatbostad. Närmast före paragrafen har en ny rubrik införts. Vad som avses med privatbostad framgår av 2 kap. 8 §. Frågan om en bostad ska räknas som privatbostad under ett visst kalenderår ska enligt 2 kap. 10 § bestämmas på grundval av förhållandena vid årets utgång. Om bostaden överläts under året, ska i stället förhållandena på överlåtelsedagen vara avgörande.

Sammanfattning av betänkandet Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

Vårt förslag framgår av figuren nedan.

Figur 1 Illustration av vårt förslag på incitament och kompensationssystem

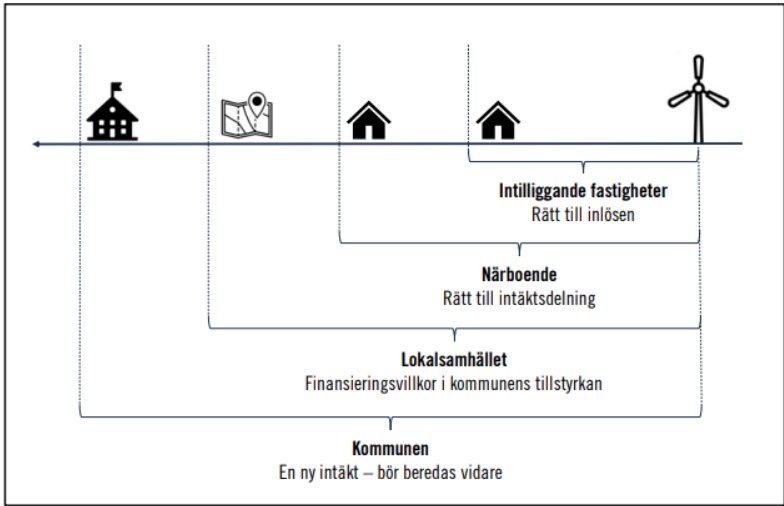

Illustration: Incitamentsutredningen

- Vad gäller *kommunen* är vår slutsats: Tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan kan bara uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i kommunen ger denna en intäkt. En sådan intäkt kan bara åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning. Inget av alternativen är dock, utifrån våra direktiv, möjliga att föreslå. Frågan om kommunernas incitament bör därför skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet.
- För *lokalsamhället* (föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer runt vindkraftsparken) ska kommunen kunna förena sitt beslut att säga ja till en vindkraftspark med ett *finansieringsvillkor*. En andel av parkens intäkter ska då varje år gå till lokalsamhällets utveckling. Förslaget gäller både land- och havsbaserade parker.
- *Närboende* (den som äger en bostadsbyggnad inom tio gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska varje år under verkets livstid få rätt till en andel av verkets intäkt (*intäktsdelning*). Storleken på andelen ska bero på hur långt ifrån verket byggnaden ligger.
- *Ägare av intelligande fastigheter* (inom sex gånger ett landbaserat vindkraftverks totalhöjd) ska, för att skapa en grundtrygghet vid projektering, få *rätt till inlösen*. Dessa ska, inom ett år från det att verket satts i drift, kunna begära att vindkraftparkens tillståndshavare

löser in deras fastighet. Ersättningen ska motsvara vad fastigheten hade varit värd, om parken inte hade uppförts. Bilaga 1

Vi föreslår att reglerna ska gälla för vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vinner laga kraft efter den 31 maj 2023. Detta för att inte förändra spelreglerna i efterhand för parker vars investeringsbeslut redan är fattade.

Vindkraft som kommunal energiplanering

Vi menar att kommunernas planering av vindkraft i högre grad ska betraktas som en del av kommunens energiplanering.

Vi förordar att lagen om kommunal energiplanering ska ges en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering. För att åstadkomma detta, föreslår vi att Energimyndigheten ska ta fram en tydliggörande vägledning för hur lagen bör tillämpas i dagens förhållanden.

Vi föreslår samtidigt att ett tillfälligt ekonomiskt stöd införs under åren 2024–2027 för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft).

Konsekvensutredning

Det viktigaste i vår konsekvensutredning har varit att säkerställa att våra förslag väsentligt ökar kommunernas tillstyrkan av vindkraft, men samtidigt inte fördyrar för vindkraften så att investeringsintresset minskar väsentligt.

Den gröna boken i figuren nedan, visar var vi behöver hamna för en fortsatt utbyggnad av vindkraften.

Figur 2 Illustration av vår konsekvensutredning vad gäller kommunal tillstyrkan och det fortsatta investeringsintresset

	Kommunal tillstyrkan ökar väsentligt	Fortsatt låg kommunal tillstyrkan
Fortsatt tillräckligt investeringsintresse		
Investeringsintresset minskar väsentligt		

Illustration: Incitamentsutredningen

Ringarna i figuren visar var vi menar att vi i stället hamnat.

Vi bedömer att med vårt förslag kommer det att finnas ett fortsatt tillräckligt investeringsintresse i svensk vindkraft. Detta baserar vi på en konsekvensutredning vi låtit Sweco göra. Denna visar att våra förslag kommer kosta runt 1 öre per producerad kWh, vilket inte bedöms påverka investeringsintresset nämnvärt.

Däremot är vår bedömning att våra förslag inte kommer att öka kommunernas tillstyrkan i någon väsentlig mån.

Anledning är, som sagts ovan, att förslaget inte ger kommunerna någon intäkt.

En intäkt bedömer vi kommer krävas, främst för de kommuner vars nej i nuläget beror på *rättviseskäl*. Motståndet hos dessa kommuner, som främst ligger i mellersta och norra Sverige, bottnar i upplevelsen av att ännu en naturresurs, denna gång vinden, utvinns på ett sätt som påverkar livsmiljön i närområdet negativt, samtidigt som värdet realiserats på annat håll i landet eller utomlands.

En kommunal intäkt är även den åtgärd som eventuellt skulle kunna påverka *kustkommuner*, vars nej till havsbaserad vindkraft beror på att havsutsikten påverkas.

Våra förslag skulle eventuellt kunna vara tillräckliga för att påverka de kommuner vars nej till landbaserade parker främst beror på parkernas *påverkan på de närboende*. Men projekten i dessa kommuner, som främst är belägna i mellersta och södra Sverige, räcker inte för att möta industrins och övriga samhällets ökade elbehov.

Därtill bedömer vi att det arbete, bland annat vår utredning, som nu pågår kring kommunernas incitament gör att även de sistnämnda kommunerna avvaktar med att säga ja till parker. Detta eftersom de inte vill riskera att bli utan incitament som eventuellt kan komma att införas.

Den fortsatta beredningen av en kommunal intäkt behöver därför ske skyndsamt.

Förslag till lag (2023:00) om lokalt värdeskapande av vindkraft

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Denna lag syftar till att underlätta utbyggnaden av vindkraft och att värna dem som bor och verkar nära vindkraftsparker.

Tillämpningsområde

2 § Lagen gäller enbart vindkraftverk vars totalhöjd är högre än 120 meter.

Innehåll

3 § I den här lagen finns regler om hur ägare av näraliggande bostadsbyggnader (kapitel 2) och lokalsamhället (kapitel 3) får del av det ekonomiska värdet som skapas av vindkraft.

I lagen finns även regler som rör rätt till inlösen av fastigheter (kapitel 4).

Dessutom finns processuella regler (kapitel 5).

Definitioner

4 § Med *tillståndshavaren* avses i denna lag den som innehar tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) för det vindkraftverk eller den vindkraftspark som avses.

Med *totalhöjd* avses den högsta höjd över marken som vindkraftverket har när ett rotorblad står rakt upp.

Med *vindkraftspark* avses två eller fler vindkraftverk som står tillsammans (gruppstation) och som omfattas av ett och samma tillstånd enligt miljöbalken.

Med *avstånd mellan ett vindkraftverk och en byggnad* avses avståndet mellan mittpunkten i vindkraftverkets torn och mittpunkten i byggnaden.

2 kap. Intäktsdelning med närboende

Om det här kapitlet

1 § Det här kapitlet ger ägare av vissa byggnader som är näraliggande till vindkraftverk rätt till en andel av den intäkt som verket genererar.

Hur förfarandet går till

2 § Förfarandet sker sammanfattningsvis som följer.

1. Varje kalenderår beslutar en myndighet vem som ska betala respektive erhålla vilken intäktsdelning (4 §).

2. I beslutet anges ska person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelningen, om inte denne motsatt sig detta (7 §). Avsikten är att möjliggöra för tillståndshavaren att upprätta ett elektroniskt förfarande, i vilket den som ska erhålla intäktsdelning ska kunna legitimera sig och meddela sina betalningsuppgifter.

3. Senast tre månader efter att myndighetens beslut har vunnit laga kraft, ska tillståndshavaren som huvudregel betala ut intäktsdelningen (16 §).

Vem som handlägger ärenden om intäktsdelning

3 § Ärenden om intäktsdelning handläggs av den myndighet som regeringen beslutar (beslutsmyndigheten).

Beslut om intäktsdelning

4 § Varje kalenderår (*beslutsår*) ska beslutsmyndigheten meddela ett individuellt beslut för varje byggnad som berättigar till intäktsdelning. Beslutet ska vara ställt till dem som enligt 5 och 6 §§ ska betala respektive erhålla den intäktsdelning som byggnaden berättigar till. Beslutet ska ange följande.

1. Vilken byggnad beslutet avser (med angivande av byggnadens beteckning i fastighetsregistrets byggnadsdel).

2. Vem som ska erhålla vilken intäktsdelning.

3. Vilket eller vilka vindkraftverk som grundar rätten till intäktsdelningen.

4. Hur intäktsdelningen har beräknats.

Vem som ska erhålla intäktsdelningen

5 § Det är den som vid ingången av beslutsåret är registrerad i fastighetsregistret som ägare av den byggnad som berättigar till intäktsdelning, som ska erhålla intäktsdelningen. Om byggnaden ägs av mer än en person, ska rätten till intäktsdelning fördelas mellan dem enligt deras ägarandelar i byggnaden.

Vem som ska betala intäktsdelningen

6 § Det är den som är tillståndshavare för vindkraftverket vid tidpunkten för beslutet enligt 4 § som ska betala intäktsdelningen.

Angivande av person-, samordnings- eller organisationsnummer

7 § Beslutet enligt 4 § ska ange person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelning, om inte denne är en fysisk person som motsatt sig att så sker med hennes eller hans person- eller samordningsnummer. Det framgår av 5 kap. 6 § att regeringen får meddela föreskrifter om denna hantering av personuppgifter.

8 § En byggnad ger rätt till intäktsdelning för ett vindkraftverk om byggnaden

1. vid beslutsårets ingång är indelad enligt 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus, och

2. ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än tio gånger verkets totalhöjd.

Fastställande av beloppet för intäktsdelningen

9 § Om avståndet mellan byggnaden och vindkraftverket är 1 000 meter eller mindre, ska byggnaden berättiga till intäktsdelning motsvarande 2,5 promille av marknadsvärdet av verkets elproduktion under kalenderåret innan beslutsåret (produktionsåret). Om avståndet är större än 1 000 meter, ska beloppet justeras ned linjärt: från 2,5 promille vid ett avstånd om 1 000 meter till noll vid ett avstånd om 10 gånger verkets totalhöjd.

10 § Marknadsvärdet av vindkraftverkets elproduktion ska fastställas genom en kvalificerad uppskattning av vilken intäkt som produktionen skulle ha gett om den hade sålts på dagen före-marknaden (spotmarknaden) enligt artikel 7 och 8 i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Eventuella andra intäkter ska inte ingå i intäktsdelningen.

11 § Beslutsmyndigheten får [från Skatteverket och från] transmissionsnätets företag enligt ellagen (1997:857) inhämta de uppgifter som behövs för att fastställa intäktsdelningen, exempelvis uppgifter om vindkraftverks kapacitet, produktion, inmatning av el och koordinater.

Beslutsmyndigheten får även förelägga tillståndshavaren att redovisa sådana uppgifter.

Om ett sådant föreläggande inte följs, får beslutsmyndigheten grunda fastställandet av intäktsdelningen på vad som framstår som skäligt med hänsyn till vad som i övrigt framkommit i ärendet.

Begränsningar av beloppets storlek

12 § Om en byggnad berättigar till intäktsdelning för fler än två vindkraftverk i samma vindkraftspark, ska intäktsdelningen begränsas till de två verk som berättigar till högst belopp.

13 § Om det på en fastighet ligger flera byggnader som berättigar till intäktsdelning från samma vindkraftspark, ska intäktsdelningen begränsas till att enbart avse

1. den byggnad för vilken högst delvärde enligt 5 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) bestämts vid senaste taxeringen (huvudbyggnaden) och

2. de ytterligare byggnader vars delvärden bestämts till mer än 500 000 kronor.

14 § Den sammanlagda intäktsdelning för en vindkraftspark enligt 9–13 §§ ska maximalt kunna bli 2 procent av marknadsvärdet av parkens elproduktion, bestämd med tillämpning av 10 §.

Om tillämpningen av bestämmelserna leder till en högre sammanlagd intäktsdelning, ska all intäktsdelning som parken har att betala justeras ned proportionellt.

Lägsta belopp per byggnad

15 § Om tillämpningen av 9–14 §§ innebär att en byggnad berättigar till ett belopp som är lägre än 1 000 kronor, ska beloppet bestämmas till 1 000 kronor.

Beloppet på 1 000 kronor avser beslutsår 2024. För senare år ska beloppet räknas upp med inkomstindex enligt 58 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken.

När och hur betalning ska ske

16 § Om beslut enligt 4 § innehåller person-, samordnings- eller organisationsnummer för den som ska erhålla intäktsdelning, ska tillståndshavaren betala ut intäktsdelningen senast tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

17 § I annat fall, ska utbetalningen ske senast tre månader efter att den som ska erhålla intäktsdelningen har legitimerat sig för tillståndshavaren som ägare av den intäktsberättigande byggnaden och meddelat denne sina betalningsuppgifter.

Efter att detta skett en gång, ska tillståndshavaren med befriande verkan, inom tre månader från beslut enligt 4 §, betala ut intäktsdelningen enligt de betalningsuppgifter som meddelats, så länge ägarförhållandena för den intäktsberättigande byggnaden är desamma och den som ska erhålla intäktsdelning inte meddelat nya betalningsuppgifter på det sätt som anges i första stycket.

Undantag för den som arrenderar mark till parken

18 § Om ett beslut enligt 4 § fastställer att en byggnad berättigar till intäktsdelning, och byggnaden samtidigt ingår i en fastighet som arrenderar mark till den vindkraftspark som verket ingår i, så saknar beslutet verkan.

3 kap. Kommunala villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling

Om det här kapitlet

1 § Det här kapitlet ger kommuner möjlighet att uppställa villkor om att tillståndshavaren ska finansiera utveckling av lokalsamhället (*finansieringsvillkor*).

2 § Bestämmelserna i detta kapitel kan sammanfattas som följer.

1. Kommunen får förena sitt beslut om att tillstyrka tillstånd för en vindkraftspark med ett finansieringsvillkor (6 §).

2. Ett finansieringsvillkor innebär att tillståndshavaren varje år ska finansiera lokalsamhällets utveckling med en viss andel av parkens intäkter (3 §). Tillståndshavaren bestämmer själv hur detta ska ske (10 §).

3. Tillståndshavaren rapporterar årligen till kommunen (15 §).

4. Om kommunen under tillståndets giltighetstid finner att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa större värde om det fullgjordes genom utbetalningar direkt till föreningar som företräder lokalsamhället, eller till kommunen för fördelning inom lokalsamhällets föreningsliv, får kommunen besluta att så ska ske framdeles (18 §).

Vad ett finansieringsvillkor innebär

3 § Ett finansieringsvillkor innebär att tillståndshavaren varje kalenderår (*finansieringsåret*), som en allmän kompensation för den påverkan på landskapsbilden som vindkraftsparken innebär, under tillståndets giltighetstid ska finansiera utveckling av lokalsamhället med ett belopp (*finansieringsbeloppet*) som motsvarar en viss andel av vindkraftverkets produktionsintäkter kalenderåret innan finansieringsåret (*produktionsåret*).

Vad som avses med lokalsamhälle

4 § Med *lokalsamhälle* avses föreningsliv, lokalt näringsliv, infrastruktur samt natur- och kulturmiljöer inom det geografiska område som påverkas av den förändring av landskapsbilden som en vindkraftspark innebär.

Vad som avses med produktionsintäkt

5 § Med *produktionsintäkt* avses nettoomsättning, beräknad enligt 1 kap. 1 § p. 10 bokföringslagen (1999:1078), för den el som vindkraftverken genererat.

Eventuella andra intäkter ska inte ingå.

Om elen omsatts koncerninternt eller på annat sätt under marknadspris, ska intäkten beräknas till skäligt marknadspris.

Hur finansieringsvillkor får uppställas

6 § En kommun får förena sitt beslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, om att tillstyrka tillstånd för vindkraftverk, med ett finansieringsvillkor.

7 § Kommunen ska i finansieringsvillkoret ange hur stor andel av produktionsintäkterna som finansieringsbeloppet ska motsvara, dock högst [0,25] procent.

8 § Kommunen får inte på annat sätt än vad som anges i 7 §, eller genom att ändra villkorets fullgörelse enligt 19–21 §§, precisera villkoret eller på annat sätt ange hur det ska fullgöras.

Avgränsning mot kompensation enligt miljöbalken

9 § Ett finansieringsvillkor kan inte fullgöras genom finansiering av sådana allmänna intressen som kan erhålla kompensation enligt 16 kap. 9 § 1 st. 3 p. miljöbalken.

Hur finansieringsvillkoret ska fullgöras

10 § Tillståndshavaren bestämmer själv, efter samråd med lokalsamhällets föreningsliv, hur fullgörandet av finansieringsvillkoret ska ske.

Detta inkluderar, men är inte begränsat till, vem eller vilka inom lokalsamhället som ska vara mottagare av finansieringen och i vilken mån finansieringen ska användas till att vidta åtgärder i egen regi.

11 § Om åtgärder vidtas i tillståndshavarens egen regi ska finansieringen anses motsvara dennes skäliga självkostnad.

Förbud mot olikabehandling

12 § Tillståndshavaren får inte behandla aktörer inom lokalsamhället olika på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den som uppställt finansieringsvillkoret.

När villkoret ska vara fullgjort

13 § Tillståndshavaren ska senast den 31 december finansieringsåret ha fullgjort finansieringsvillkoret.

Förbud mot ytterligare krav eller uttryckt förväntan

14 § Kommuner får inte, på annat sätt än genom finansieringsvillkor, uppställa krav eller uttrycka förväntan på att en verksamhetsutövare, för att kommunen ska lämna tillstyrkan enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, ska finansiera lokalsamhällets utveckling eller på liknande sätt finansiera mervärden för kommunen.

Rapportering och tillsyn

15 § Tillståndshavaren ska senast den 31 december finansieringsåret rapportera till kommunen

1. hur produktionsintäkten och finansieringsbeloppet beräknats,
2. hur finansieringsvillkoret fullgjorts, och
3. hur kostnaden för eventuella åtgärder som har vidtagits i egen regi har beräknats enligt 11 §.

16 § Kommunen får förelägga tillståndshavaren att inkomma med det ytterligare underlag kommunen behöver för att bedöma om finansieringsvillkoret fullgjorts.

Om sådant föreläggande inte följs, får kommunen i stället för de efterfrågade uppgifterna grunda ett beslut enligt 18 § på vad som framstår som skäligt med hänsyn vad som i övrigt framkommit i ärendet.

17 § Om kommunen finner att storleken på produktionsintäkten inte tillförlitligt kan fastställas utifrån det underlag som tillståndshavaren inkommit med, får kommunen i beslut enligt 18 § bestämma att produktionsintäkten ska bestämmas på det sätt som anges i 2 kap. 10 §.

2 kap. 11 § äger då motsvarande tillämpning.

18 § Om kommunen finner att ett finansieringsvillkor inte fullgjorts, får den förelägga tillståndshavaren att till kommunen utbetala ett belopp som enligt kommunens bedömning motsvarar vad som återstår.

Föreläggandet får förenas med vite.

Kommunen ska fördela de influtna medlen till lokalsamhällets föreningsliv på det sätt som anges i 21 §.

Som ersättning för denna hantering har kommunen rätt att debitera tillståndshavaren en avgift motsvarande sin självkostnad.

Hur villkorets fullgörelse kan ändras

19 § Om kommunen under giltighetstiden för parkens tillstånd bedömer att det är tydligt att finansieringsvillkoret skulle skapa ett större värde för lokalsamhället om det i stället fullgjordes på något av de sätt som anges i punkterna 1 eller 2, får kommunen besluta att villkoret från och med nästa finansieringsår ska fullgöras genom något av de båda alternativen.

1. Utbetalning av finansieringsbeloppet till en eller flera i beslutet angivna föreningar som företräder lokalsamhället.

2. Utbetalning av finansieringsbeloppet till kommunen, för fördelning inom lokalsamhällets föreningsliv.

20 § Om kommunen i beslut enligt 19 § p. 1 anger flera föreningar som företräder lokalsamhället, ska anges med vilka andelar finansieringsbeloppet ska fördelas dem emellan.

21 § Om kommunen meddelat beslut enligt 19 § p. 2, ska den upprätta en särskild fond ur vilken lokalsamhällets föreningsliv kan söka de influtna medlen.

Formerna och villkoren för fonden, liksom fördelningen av medel ur densamma, ska beslutas i samråd med lokalsamhällets föreningsliv.

Kommunen får debitera högst 5 procent av de influtna medlen som avgift för denna förvaltning.

22 § Vid tillämpningen av 19–21 §§ får kommunen inte behandla aktörer inom lokalsamhället olika på grund av geografisk belägenhet i en annan kommun än den egna.

23 § Kommunen kan, med tillämpning av 19–21 §§, ändra fullgörelsealternativ flera gånger under giltighetstiden för vindkraftsparkens tillstånd.

Ett sådant beslut kan innebära att fullgörelse på nytt ska ske genom tillståndshavarens egen försorg enligt 9 §.

Förbud mot finansiering av kommunal verksamhet

24 § Finansiering som lämnas enligt detta kapitel får, oavsett hur fullgörelse sker, inte gå till att finansiera kommunens egen verksamhet eller verksamheter som enligt lag ankommer på kommunen.

4 kap. Rätt till inlösen

Om detta kapitel

1 § Detta kapitel ger ägare av vissa fastigheter rätt till inlösen av sin fastighet, om den ligger inom ett visst avstånd från ett nybyggt vindkraftverk och om det sker inom en viss tid.

Vem som handlägger ärenden om inlösen

2 § Ärenden enligt detta kapitel handläggs av den kommunala lantmäterimyndigheten, om det finns en sådan inrättad i kommunen, och i annat fall av den statliga lantmäterimyndigheten.

Allmänt om förfarandet vid inlösen

3 § Förfarandet sker sammanfattningsvis som följer.

1. Fastighetsägaren ansöker vid lantmäterimyndigheten om fastställande av hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker (4 §).

2. Lantmäterimyndigheten prövar om förutsättningarna för inlösen föreligger. Om så är fallet ska myndigheten besluta hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker (8 §).

3. När det beslutet har vunnit laga kraft, kan fastighetsägaren ansöka om att inlösen ska fullföljas (10 §).

4. Lantmäterimyndigheten prövar om förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger. Om så är fallet, ska myndigheten besluta att inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen (12 §).

Ansökan om beslut om ersättningens storlek

4 § En fastighetsägare kan skriftligen ansöka om att lantmäterimyndigheten ska besluta hur stor ersättning som ska utgå om en fastighet som är inlösenberättigad enligt 6–7 §§ löses in.

Tidsfrist för ansökan om beslut om ersättningens storlek

5 § Om tillståndshavaren, när vindkraftverket varit kontinuerligt driftsatt i en månad, kungör i en ortstidning att driftsättning skett och att frist enligt denna bestämmelse i och med kungörelsen inleds, måste fastighetsägarens ansökan enligt 4 § ske inom ett år från kungörelsen.

Förutsättningar för inlösen

6 § En fastighet ska på ägarens begäran lösas in av tillståndshavaren för ett vindkraftverk, om det på fastigheten finns en byggnad som

1. vid tidpunkten då ansökan för vindkraftverket om tillstånd enligt miljöbalken kom in till tillståndsmyndigheten var indelad enligt 2 kap. 2 §

fastighetstaxeringslagen (1979:1152) som småhus, ägarlägenhet eller hyreshus, Bilaga 2

2. fortfarande är indelad som någon av dessa byggnadstyper,

3. är taxerad ihop med fastigheten enligt 4 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen som småhusenhet, ägarlägenhetsenhet eller hyreshusenhet, och

4. ligger på ett avstånd från vindkraftverket som är mindre än sex gånger verkets totalhöjd.

Fastighet med flera byggnader

7 § Om det på fastigheten finns flera byggnader som uppfyller kraven enligt 6 § 1–3 p., kan kravet i 6 § 4 p. enbart uppfyllas av

1. den av byggnaderna för vilken högst delvärde enligt 5 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen bestämts vid senaste taxering (*huvudbyggnaden*), eller

2. byggnader vars delvärde vid senaste taxering bestämts till mer än 500 000 kronor.

Beslut om ersättningens storlek

8 § Om lantmäterimyndigheten finner att förutsättningarna för inlösen är uppfyllda, ska den meddela ett beslut om hur stor ersättningen ska vara om inlösen sker.

Om rätt till inlösen inte anses föreligga, och därmed inte heller beslut om ersättningens storlek kan meddelas, ska ett beslut om detta meddelas.

Hur storleken på ersättningen ska bestämmas

9 § Storleken på ersättningen för fastigheten ska fastställas med tillämpning av 4 kap. expropriationslagen (1972:719).

Bestämmelserna i 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen, som ger rätt till ytterligare ersättning med 25 procent av marknadsvärdet, ska inte tillämpas.

I stället för 4 kap. 2 § expropriationslagen ska följande gälla. Ersättningen ska fastställas på grundval av fastighetens marknadsvärde utan eventuell inverkan av den vindkraftspark som vindkraftverket ingår i.

Ansökan om fullföljd av inlösen

10 § En fastighetsägare som fått ett beslut om fastställande av ersättning enligt 8 § första stycket och vill begära att inlösen fullföljs, ska skriftligen ansöka om detta till lantmäterimyndigheten.

Tidsfrist för ansökan om fullföljd

11 § En ansökan enligt 10 § ska ha kommit in till lantmäterimyndigheten senast en månad efter att beslutet om fastställandet av ersättningens storlek har vunnit laga kraft.

Om ansökan kommer in efter denna tidpunkt har rätten till inlösen förfallit.

Om kungörelse skett enligt 5 §, så löper tidsfristen enligt första stycket som tidigast ut ett år efter kungörelsen.

Beslut om inlösen

12 § Om lantmäterimyndigheten anser att förutsättningar för inlösen fortfarande föreligger, ska myndigheten besluta att inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen.

Inlösen ska ske mot den tidigare beslutade ersättningen. Ersättningen ska dock minskas med eventuell värdeminskning som beror på att fastighetens skick väsentligen försämrats sedan ersättningen fastställdes.

Nyttjanderätter och servitut

13 § Vid inlösen av fastighet består de nyttjanderätter och servitut som gäller i fastigheten.

Kostnad för lantmäterimyndighetens handläggning

14 § Kostnaden för lantmäterimyndighetens handläggning ska betalas av fastighetsägaren upp till 10 000 kronor, och av tillståndshavaren för resterande belopp.

5 kap. Partsställning, överklagande och bemyndiganden

Partsställning

1 § Vid handläggning av intäktsdelning enligt 2 kap. ska både tillståndshavaren och byggnadsägaren vara parter.

Vid handläggning av inlösen enligt 4 kap. ska både tillståndshavaren och fastighetsägaren vara parter.

Överklagande

2 § Beslut enligt denna lag får överklagas till mark- och miljödomstolen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till mark- och miljööverdomstolen.

3 § Ett finansieringsvillkor enligt 3 kap. 4 § får överklagas särskilt från det beslut enligt 16 kap. 4 § miljöbalken som villkoret förenats med.

Överklagande sker på det sätt som anges i 2 §.

4 § Mark- och miljödomstolens beslut i fråga om fastställande av ersättningens storlek enligt 4 kap. 8 § får inte överklagas till mark- och miljööverdomstolen.

Bemyndigande och upplysning

5 § Regeringen eller, om regeringen så bestämmer, beslutsmyndigheten enligt 2 kap., får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för hur fastställandet av intäktsdelningen enligt 2 kap. 9–15 §§ ska gå till.

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om den hantering av Bilaga 2 personuppgifter som följer av 2 kap. 7 och 17 §§.

7 § Regeringen, eller den eller de myndigheter regeringen bestämmer, kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om hur handläggningen av intäktsdelning enligt 2 kap., och inlösen enligt 4 kap., ska gå till.

Denna lag träder i kraft den [...] och gäller vindkraftverk vars tillstånd enligt miljöbalken vunnit laga kraft efter den 31 maj 2023.